

Patrick De Monte

ANALYYSI HAAVISTON JA STUBBIN ARGUMENTAATIOSTA VUODEN 2024 PRESIDENTINVAALEISSA

TIIVISTELMÄ

Patrick De Monte: Analyysi Haaviston ja Stubbin argumentaatiosta vuoden 2024 presidentinvaaleissa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
Marraskuu 2024

Tämän kandidaatintutkielman tarkoituksena on tarkastella vuoden 2024 presidentinvaalien argumentaatiota. Tutkielmassa pyritään selvittämään, millaisia argumentaatiotekniikoita presidenttiehdokkaat Pekka Haavisto ja Alexander Stubb käyttävät vaaliohjelmissa vakuuttaessaan yleisölle omia näkemyksiään. Tutkielman viitekehys rakentuu poliittisesta edustamisesta ja politiikan henkilöitymisestä. Viitekehysten merkitys korostuu televisioituissa vaaliohjelmissa, koska keskustelutilaisuudet lähetetään yleisölle suorana ja keskustelun teemoihin varautuminen on ennalta hankalaa. Aineistona käytetään kolmea Ylen välittämää vaaliohjelmaa, joista yksi on suuri vaalikeskustelu, johon osallistuu yhdeksän presidenttiehdokasta. Kaksi muuta aineistona käytettävää vaaliohjelmaa ovat presidenttiväittelyitä, johon osallistuvat vain toiselle kierrokselle edenneet presidenttiehdokkaat Haavisto ja Stubb. Aineiston keruu on suoritettu litteroimalla vaaliohjelmissa molempien presidenttiehdokkaiden kaikki puheenvuorot, jonka jälkeen niistä on etsitty Perelmanin argumentaatioteorian mukaisia argumentointitekniikoita.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin Chaim Perelmanin argumentaatioteoriaa, joka käsittää argumentaation lähtökohdat ja tekniikat. Argumentaatioteorialla havainnoitiin, millaisia sidosmuotoisia argumentaatiotekniikoita presidenttiehdokkaat käyttivät vaaliohjelmissa. Argumentaatioanalyysia varten muodostettiin seuraava tutkimuskysymys: Millaisia argumentaatiotekniikoita presidenttiehdokkaat käyttivät yleisön vakuuttamiseen, ja muuttuiko ehdokkaiden argumentaatiotekniikoiden käyttötapa vaaliohjelmien välillä. Tutkielmassa tarkasteltiin myös: Millä tavalla poliittinen edustaminen ja politiikan henkilöityminen heijastuivat presidenttiehdokkaiden argumentaatiossa.

Tutkielman tulosten mukaan presidenttiehdokkaiden käyttämien sidosmuotoisten argumentaatiotekniikoiden välillä oli paljon samankaltaisuutta, mutta myös huomattavia eroavaisuuksia. Presidenttiehdokkaista Haavisto käytti suppeammin erilaisia argumentaatiotekniikoita, mutta hänen käyttämä argumentaatiotyylinsä taas vaihtui merkittävästi vaaliohjelmien välillä. Presidenttiehdokas Stubb käytti laajemmin erilaisia argumentaatiotekniikoita ja hänen argumentaatiotyylinsä pysyi hyvin samanlaisena kaikkien vaaliohjelmien aikana. Poliittinen edustaminen heijastui presidenttiehdokkaiden argumentaatiossa sitoutumattomuutena esimerkiksi puoluepolitiikkaan ja tietynlaisena varovaisuutena sellaisissa teemoissa, joissa tasavallan presidentillä ei ole nimellistä valtaa. Poliitiikan henkilöityminen puolestaan heijastui presidenttiehdokkaiden argumentaatiossa viitauksina heidän henkilökohtaiseen kokemukseensa sekä vastakkainasettelun välttämiseksi. Tulosten perusteella voidaan todeta presidenttiehdokkaiden käyttämien argumentaatiotekniikoiden vaihdelleen sekä ehdokkaiden että vaaliohjelmien välillä.

Avainsanat: Poliittinen edustaminen, politiikan henkilöityminen, argumentaatioanalyysi, argumentaatioteoria, argumentaatiotekniikat, presidentinvaalit 2024

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
- Kyllä

Ilmoitukseni mukaan olen käyttänyt opinnäytteessäni tutkielmaprosessin aikana seuraavia tekoälysovelluksia:

Tekoälysovellusten nimet ja versiot: ChatGPT 3.0

Käyttötarkoitus: Tekoälypohjaista kielimallia on käytetty valmiin kandidaatin tutkielman kielen- ja tekstinhuollon lopullisessa tarkastuksessa.

Osiot, joissa tekoälyä on käytetty: Tekoälyä on käytetty tutkielmaprosessin aikana ainoastaan valmiin kandidaattitutkielman kieliopillisen oikeellisuuden tarkastamisessa.

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien osat, joissa on hyödynnetty tekoälyä, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
2. TUTKIMUKSEN TAUSTOITTAMISTA	2
2.1. Poliittinen edustaminen	2
2.2. Poliitiikan henkilöityminen	3
2.3. Presidentin valtaoikeuksien muutoksia	4
2.4. Televisoidut vaaliohjelmat ja median rooli.....	5
2.5. Vaaliohjelmien yleisö.....	6
2.6. Presidentin valinta.....	7
3. TUTKIMUKSEN METODOLOGIA	8
3.1. Argumentaatio	8
3.2. Retoriikka.....	9
4. CHAIM PERELMANIN ARGUMENTAATIOTEORIA.....	10
4.1. Kvasiloogiset argumentit.....	11
4.2. Todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit.....	11
4.3. Todellisuuden rakennetta luovat argumentit	12
4.4. Erottelumuotoiset argumentit.....	12
4.5. Argumentaatioteorian kritiikki	12
4.6. Aiempaa tutkimusta	13
5. AINEISTO.....	13
6. ANALYYSI	14
6.1. Suuri vaalikeskustelu 25.1.2024.....	14
6.2. Presidenttiväittely 1.2.2024.....	17
6.3. Presidenttiväittely 8.2.2024.....	21
6.4. Presidenttiehdokkaiden vertailu	24
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	27
LÄHDELUETTELO	29

1. JOHDANTO

Alkukeväällä 2024 allekirjoittaneella heräsi ajatus mahdollisuudesta keskittyä kandidaatintutkielmassa ajankohtaiseen aiheeseen, joka olisi seuraavien kuukausien aikana jokaisen sanomalehden pääotsikoissa viikoittain. Presidentinvaalit ajoittuivat tämän kandidaatintutkielman kirjoittamisen kannalta mielenkiintoiseen ajankohtaan, koska presidenttiehdokkaiden kampanjat olivat täydessä vauhdissa, mutta ensimmäistäkään ääntä ei ollut vielä jaettu vaaliurnilla. Alustavista vaaligallupeista pystyi hieman seuraamaan ehdokkaita, kenen harteille ennakkosuosikin viittaa oltiin sovittamassa, mutta itse vaaleista oltiin silti odottamassa hyvin tiukkaa vääntöä. Vaalit herättivät keskustelua myös ennakkosuosikkien puoluetustoista, joissa oli edustettuna Suomen kontekstissa selkeästi vasemman ja oikean puolen ehdokkaita.

Poliittisiin päättäjiin kohdistuvassa retoriikan tutkimuksessa on noussut hyvin keskeiseksi kohteeksi erilaiset vaalitulaisuudet, joissa päättäjät ovat välittömässä tai välillisessä yhteydessä yleisöön. Tasavallan presidentin valitsemiskäytännön muuttuminen välittömäksi kansanvaaliksi Suomessa 1980-luvun lopulla, vaikutti presidentinvaalien muuttumiseen entistä henkilökohtaisemmiksi. Tämän takia presidenttiehdokkaiden esittämästä argumentaatiosta vaalikeskusteluissa on tullut aiempaa merkityksellisempää. Suomessa presidentinvaaleja on tutkittu monitieteellisesti esimerkiksi Pekka Isotaluksen ja Eeva Aarnion toimittamassa teoksessa *Presidentti 2000*. Teoksen pohjalta on syntynyt myös *Presidentinvaalit 2006*, jonka Isotalus on toimittanut yhdessä Sami Borgin kanssa. Kirjassa tarkastellaan presidentinvaalien tapahtumia kokonaisuutena erilaisista näkökulmista. Se koostuu yhteen kerätyistä tutkimusartikkeleista, ja sen tehtävä on tutustuttaa lukija presidentinvaalien tapahtumiin ja taustoihin. *Presidentinvaalit 2006* -kirjaan on nostettu Elinita Mäen artikkeli, jossa tarkastellaan toiselle kierrokselle selvinneiden presidenttiehdokkaiden Tarja Halosen ja Sauli Niinistön argumentaatiota vaalipuheissa. Mäki ottaa artikkelissa huomioon myös vaalitulaisuuksien syvemmän taustan osana kampanjaa ja onnistuu taitavasti löytämään presidenttiehdokkaiden välisestä argumentaatiosta eroavaisuuksia.

Tutkimukseni tarkoituksena on pyrkiä analysoimaan vuoden 2024 presidentinvaalien kahden suosituimman ehdokkaan argumentaation sisältöä televisioituissa vaaliohjelmissä keskittyen erityisesti siihen millä tavoin ehdokkaat pyrkivät vakuuttamaan omia näkemyksiään yleisölle ja millaisilla tekniikoilla argumentteja rakennetaan. Tutkimus on tietoisesti suunnattu käsittelemään Pekka Haavistoa ja Alexander Stubbia, koska kandidaatintutkielman laajuus on rajattu ja useiden ehdokkaiden mukaan ottaminen saattaisi tehdä tutkimuksesta pintapuolisen ilman mahdollisuutta

syventyä tärkeisiin teemoihin. Tutkimuksella pyritään vastaamaan kysymykseen: Millaisia argumentaatiotekniikoita presidenttiehdokkaat käyttävät yleisön vakuuttamiseen ja muuttuuko ehdokkaiden argumentaatiotekniikoiden käyttötapa vaaliohjelmien välillä. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan: Millä tavalla poliittinen edustaminen ja politiikan henkilöityminen heijastuu presidenttiehdokkaiden argumentaatiossa.

Presidenttiehdokkaiden argumentaatioanalyysin tutkimusmenetelmänä käytän Chaïm Perelmanin argumentaatioteoriaa. Sen avulla presidenttiehdokkaiden puheenvuoroista etsitään heidän käyttämiä sidosmuotoisia argumentaatiotekniikoita ja tulkitaan millä tavalla yleisöä pyritään vakuuttamaan. Tutkielman kulkua alusta loppuun ohjaava viitekehys rakentuu poliittisesta edustamisesta ja vaalien henkilöitymisestä. Televisoiduissa vaaliohjelmissä viitekehys on korostetusti esillä, koska keskustelutilaisuudet lähetetään usein suorana ja ennalta varautuminen on hankalaa.

2. TUTKIMUKSEN TAUSTOITTAMISTA

2.1. Poliittinen edustaminen

Poliittisen edustamisen käsite on laajentunut ja se on ymmärrettävä rakenteiltaan sekä toimijoiltaan laajempaan kuin perinteinen edustuksellinen demokratia. Poliittisen edustamisen alle kuuluvat toimijat ovat enemmän tai vähemmän tavallisten kansalaisten tiedossa, mutta niillä on merkittävä rooli yhteisessä vaikutuksessa. Muun muassa kansalais- ja kansainväliset järjestöt, yhteiskunnalliset liikkeet ja eturyhmät ovat tällaisia toimijoita. Syitä edustamiselle perustellaan erilaisin tavoin, kuten asiantuntijuudella tai halulla tuoda esiin asioita, joita ei huomioida riittävästi. Toimijoiden lisääntyessä on perinteiset toimijat pyrkineet muokkaamaan omaa edustamistaan monipuolisemmaksi. Esimerkiksi puolueet ovat alkaneet kuunnella enemmän kannattajia, aiemmin jäykkää ideologiaa on saatettu muuttaa, jotta kannattajia ei menetettäisi. Edustamisessa on lopulta kyse aktiivisesta ja dynaamisesta todellisuutta tulkitsevien merkitysten rakentamisesta edustettavien puolesta, jotka identifioituvat edustettuun asiaan. (Lind 2020, 90)

Sawardin mukaan poliittisessa edustamisessa on keskeistä huomata, siinä esitettävän aina edustamisväitteitä. Edustamisväite tarkoittaa tiivistetysti, että joku puhuja perustelee oikeuden puhua tai esittää jotain toisen puolesta. Sawardin käyttämä esimerkki edustamisväitteestä on seuraavanlainen: Marx (tekijä) kuvasi työväenluokan (subjekti) vallankumouksellisen toivon symboliksi (objekti) työväenluokkaan itsensä tunnistaville (yleisö). Edustamisväitteen määrittelyn kannalta on olennaista, että yleisö kieltää tai hyväksyy ne, väitteiden esittäjä muotoilee väitteet usein niin, että niiden kritisointi on vaikeaa. Edustamisväitteet sivuavat usein aikaisemmin esille tulleita

epäkohtia tai väitteen tekijän kannattajien intressejä. (Lind 2020, 90–91) Poliitikkojen mahdollisuudet edustamisväitteiden käytössä ovat laajat, esimerkiksi vaalilupaukset voidaan tulkita sellaisiksi. Poliitikko (tekijä) voi esittää vihreiden (subjekti) puolueen tarjoavan laajimman huomion ilmastonmuutokselle (objekti) suomalaisista puolueista, tämän seurauksena kaikki ilmastonmuutoksesta ja kestävästä kehityksestä huolissaan olevat kansalaiset (yleisö) äänestävät vihreitä.

Erilaiset edustamisväitteet muodostavat yhdessä uusia keskenään kilpailevia edustamisväitteitä, presidenttivaaliväittelyt ovat olennainen areena, jossa keskenään kilpailevia edustamisväitteitä syntyy aktiivisessa vuorovaikutuksessa. Edustuksellisuudessa ja edustamisessa on kyse monikerroksisesta useiden tekijöiden summasta. Aina edustamisväitteen ei tarvitse olla totta, koska väitteen pohjan muodostaa sen esittäminen ja vastaanotto (Lind 2020, 91). Edustamisväitteet eivät usein ole staattisia, vaan tekijöiden huolellisesti ja harkitusti tuottamia, ne pystyvät elämään tarpeen mukaan (Lind 2020, 91).

2.2. Poliitiikan henkilöityminen

Menneiden vuosikymmenien aikana viestintävälineistä on tullut poliitikkojen taisteluareenan luoja, joissa omaa agendaa halutaan ajaa eteenpäin mahdollisimman kuuluvasti. Poliitiikkaa pyritään tekemään yhä suunnitelmallisemmin, minkä myötä useiden poliitikkojen näkyvyys viestintävälineissä on suunniteltua aikaa, paikkaa ja puheen tyyliä myöden. Viestintävälineistä tulee politiikan keskeinen *erityisehto*, joka politiikan kentällä toimijoiden tulee huomioida (Borg & Pesonen 2005, 49).

Viestintävälineiden roolin kasvaessa on ohessa kasvanut myös politiikan henkilöitymisen merkitys. Viestimet keskittyvät julkaisemaan mielenkiintoisia tunnettuihin henkilöihin liitettäviä poliittisia tapahtumia, jonka seurauksena osa politiikan teemoista yhdistetään yhä useammin tiettyihin poliitikkoihin tai puolueisiin. Viestinnällistymishypoteesin mukaan poliitikkojen, viestimien ja äänestäjien välille syntyy henkilöitymistä vahvistava vuorovaikutus kehä. Vuorovaikutus kehän olemassaolo tunnustetaan ja sitä myös hyödynnetään, muun muassa puolueet pyrkivät ajamaan omia etujaan tiettyjen poliitikkojen kautta, jotta mediassa saavutettaisiin maksimaalinen näkyvyys. (Borg & Pesonen 2005, 49) Väitteen paikkansapitävyyden on todistanut useamman puolueen kampanjapäällikkö, puolueiden kampanjat rakennetaan kärkiehdokkaiden varaan, vaikka siitä saattaisi syntyä negatiivistakin julkisuutta (Mykkänen & Morning 2009, 49)

Vaalien henkilöitymisellä on vahva yhteys äänestyskäyttäytymiseen, jota puolueet pyrkivät hyödyntämään mahdollisimman hyvin. Tästä ilmiöstä Mykkänen ja Morning esittävät esimerkkejä kirjassa *Vaalit yleisdemokratiassa*. Kokoomuksen äänestäjistä vuonna 2007, 37 prosenttia totesi Sauli Niinistön ehdokkuuden vaikuttaneen omaan puoluevalintaan, puolestaan Keskustan äänestäjistä peräti 78 prosenttia koki hyvän puolueenjohtajan vaikuttaneen puoluevalintaan. Vaalien henkilöityminen näkyy äänestäjien käyttäytymisessä myös toisella tapaa. Yhä useampi äänestäjä painottaa tärkeämmäksi seikaksi ehdokkaan, kuin hänen edustamansa puolueen. (Mykkänen & Morning 2009, 49–50.) Äänestäjien lähtökohdat presidentinvaaleissa poikkeavat hieman eduskuntavaaleista, presidentinvaaleissa ehdokkaat eivät käytännössä edusta puoluetta, vaikkakin voivat olla puolueen asettamia ehdokkaita. Vaaleissa valitaan Suomen kansalle uusi johtaja, jonka seurauksena ehdokkaat mielletään usein Suomen kansan edustajiksi, eikä yksittäisen puolueen.

2.3. Presidentin valtaoikeuksien muutoksia

Presidentin vallan rajoittamisesta syntyi keskustelua Suomessa 1970-luvulla, mutta puolueet alkoivat vaatia vasta 1980-luvun aikana parlamentaaristen laitosten, eduskunnan ja hallituksen aseman kasvattamista poliittisessa päätöksenteossa. Tästä alkoi valtiosääntöön kohdistuvien uudistusten ketjureaktio, joita toteutettiin 1980- ja 1990-luvun aikana, vahvistaen hallituksen ja eduskunnan asemaa poliittisessa päätöksenteossa. Vuoden 1999 uuteen perustuslakiin koottiin yhteen aiemmat muutokset presidentin valtaoikeuksiin ja samalla rajattiin muun muassa presidentin nimitysvaltaa vain korkeimpiin virkamiehiin. (Paloheimo 2017) Vuonna 2012 presidentti Sauli Niinistön astuessa virkaan, asettui samalla voimaan viimeisin perustuslain osittaisuudistus, joka pienensi presidentin ulkopoliittista valtaa ja samalla supisti sisäpoliittisia valtaoikeuksia.

Presidentin päätehtävänä on ulkopoliitiikan johtaminen yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa, pois lukien Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja muut EU-asiat, jotka siirtyivät vuoden 2012 osittaisuudistuksessa pääministerin vastuulle. Presidentti hoitaa yhä Suomen suhteita ulkovaltioihin ja vastaa Suomen toiminnasta ja neuvotteluista kansainvälisissä järjestöissä kuten Yhdistyneet Kansakunnat. (Uimonen 2018, 27–28.) Presidentille kuuluu edelleen puolustusvoimien ylipäällikkyyys ja Suomen NATO-jäsenyyden myötä 4.4.2023, myös Suomen edustaminen Naton huippukokouksissa (Ulkoministeriö 2024). Vaikka presidentin valtaoikeuksia on rajoitettu huomattavasti, toimii hän eräänlaisena arvojohtajana suomalaisille. Presidentin edustaminen on luonteeltaan puoluerajat ylittävää ja arvostettua, häneen kohdistuvan kritiikin tulee olla täysin perusteltua ja läpinäkyvää.

Jokaisella presidentillä on omakohtainen tulkinta siitä, millä tavalla Suomen presidentin tulee roolissaan esiintyä ja edustaa Suomea. Niinistö pystyi vaikuttamaan sisäpoliittisiin asioihin korostamalla puheissa, kommentoissa ja kannanotoissa hyviä ja kestäviä arvoja, jotka kytkeytyivät sisäpoliittisiin asioihin, vaikka presidentillä ei suoria valtaoikeuksia näihin olekaan (Uimonen 2018, 44). Voidaan olettaa, että presidentti tunnistaa toimittajien ja kansalaisten halun tietää hänen ajatuksiaan kulloinkin ajankohtaisista asioista.

Suoran kansanvaalin käyttöönotto ja presidentin muodollisten valtaoikeuksien kaventaminen sekä eduskunnan aseman vahvistaminen, johdattivat siirtymään vahvasta poliittisesta johtajuudesta kohti kansan presidenttiä. Presidentin keskeiseksi vallankäytön muodoksi tuli puhe ja esiintyminen, joka vei hiljalleen Suomen presidenttiä retorisen johtajuuden suuntaan. Suomen sisäpolitiikan tasaisuus ja ulkopoliitikassa kasvanut pääministerin rooli vauhdittivat Tarja Halosen kausilla presidentin irtaantumista hallituksesta. Presidentti-instituutio menetti poliittisen johtajuuden muutosten seurauksena ja siirtyi hoitamaan muodollisia tehtäviä sekä kansan henkistä johtamista. Presidentin rooli itsenäisenä poliittisena vallankäyttäjänä poistui viimeistään Halosen kauden alkaessa ja presidentin tehtävät ovat sidottu oikeudellisilla normeilla sekä poliittisen kulttuurin tuomilla velvollisuuksilla. Muodollisten valtaresurssien pienentäminen ei kuitenkaan poistanut presidentin itsenäisen vaikuttamisen mahdollisuuksia. (Hallberg 2009, 338–346.)

2.4. Televisoidut vaaliohjelmat ja median rooli

Televisoidut vaalikeskustelut ovat suosien varrella kasvattaneet suosiotaan ja tulleet tärkeiksi äänestäjien ehdokasvalinnoissa. Televisoidut vaalikeskustelut kasvattavat merkitystään erityisesti presidentinvaaleissa, jotka ovat tiukkoja ja etenevät toiselle kierrokselle. Mediatulojen tuottamien galluppien todistaessa ehdokkaiden tasaista kannatusta kansan parissa, on ehdokkaiden mahdollista tehdä ratkaiseva muutaman prosentin ero vastustajaan televisoiduissa presidenttiväittelyissä. Televisioitujen vaalikeskustelujen suosiota saattaa selittää osittain niiden rakenne ja tehokas tavoitavuus. Keskustelun kulku pidetään katsojalle mielekkäänä ja puhe helposti ymmärrettävänä, vaikka politiikkaa ei muutoin seuraisi. Ehdokkaiden kädet ovat usein sidotut keskustelun teemojen suhteen, koska ne ovat ennalta määrättyjä.

Televisioyhtiöt, ehdokkaat ja heidän taustajoukkonsa panostavat vaalikeskusteluihin tunnistuen niiden tuoman positiivisen julkisuuden vaalien kannalta (Isotalus, Nuolijärvi & Tiittula 2007, 155). Vaaliohjelmat ovat pitäneet yllä suuret katsojaluvut muutaman vuosikymmenen ajan, suosituimmat tavoittavatkin merkittävän osan kansasta tänä päivänä. Vuonna 2006 MTV3:n televisioima *Kaksintaistelu* saavutti suosituimpana vaaliohjelmana yli miljoona katsojaa (Isotalus, Nuolijärvi &

Tiittula 2007, 155). Vuoden 2024 suosituin vaaliohjelma oli Ylen presidenttiväittely, se saavutti niin ikään yli miljoona katsojaa (Finnpanel 2024). Vaalikeskusteluihin nojaten äänestäjät pystyvät itsenäisesti arvioimaan poliitikon persoonaa, ajatuksia ja fyysistä olemusta. Ehdokkaan esiintymistapa on äänestäjälle tärkeä lähde, kun hänestä muodostetaan käsitystä. Kuva poliitikon rehellisyydestä ja asiantuntemuksesta välittyy äänestäjälle käytännössä ainoastaan keskustelukäyttäytymisen perusteella. (Nuolijärvi & Tiittula 2000, 164) Ehdokkaasta rakennettava henkilökuva on presidentinvaaleissa huomattavasti merkityksellisempi, kuin eduskuntavaaleissa, joissa henkilökuvasta suuren osan rakentaa taustalla vaikuttava puolue, jota ehdokas edustaa.

Televisioidut vaalikeskustelut käydään poikkeuksetta parhaaseen katseluaikaan, ja ne haalivat suuria katselumääriä. Tenttien sisällön kannalta keskustelua ohjaavilla juontajilla on paljon valtaa ja he voivat sitä tarvittaessa käyttää, tämä auttaa sisällön pitämisessä mielenkiintoisena katsojien kannalta. Juontajien valtaa on kyseenalaistettu erityisesti silloin, kun esitetyt kysymykset ovat olleet hyökkääviä tai painostavia haastateltavia kohtaan. Arvostelijat ovat kuuluttaneet presidentillisen arvokkuuden perään ja nostaneet esiin mahdollisuuden rajoittaa juontajien käyttämää vapautta tenteissä. (Hovi-Wasastjerna 2000, 89). Toisaalta ehdokkaista on tarkoituskin saada tenteissä aikaan erilaisia reagoiteja, jotta heitä voitaisiin haastaa ja nähdä, kuinka he suoriutuvat paineen alla. Kun ehdokasta haastetaan suorassa lähetyksessä, nousee hänen esiintymis- ja argumentointitaitonsa keskeisiksi. Juontajien vapaus tentti tilanteissa vahvistaa kuvaa median nauttimasta vallasta politiikankentällä, median on mahdollista vaikuttaa merkittävästi yksittäisten ehdokkaiden menestykseen positiivisella tai negatiivisella uutisoinnilla.

Vaaleista on tullut ammattipoliitikkojen kamppailu ja yhä korostuneemmin myös televisiovaali. Kansalaisten tunteisiin vetoamisesta tuli arkipäivää ja omasta imagosta pyrittiin veistämään juuri oman äänestäjäryhmän näköinen. Vuoden 2000 presidentinvaaleissa tuotiin näyttämölle ensimmäistä kertaa presidenttiehdokkaiden puoliset, heitä oli aiemmin nähty julkisuudessa, mutta ei yhtäaikaisesti yhteisessä keskustelussa. Myöhemmin puolisoitten esiintymisestä erityisesti presidenttiehdokkaiden rinnalla kampanjan aikana on tullut täysin normaalia. (Hallberg 2009, 350–352)

2.5. Vaaliohjelmien yleisö

Television kautta välitettävissä vaaliohjelmissa presidenttiehdokkaat argumentoivat jatkuvasti, mutta välillä on vaikeaa määrittää, kenelle he suuntaavat puheensa. Yleisön käsitteen laajuus riippuu aina siitä, millaista argumentaatiota käytetään, ja missä. Esimerkiksi eduskuntasalissa kansanedustaja voi suunnata puhettaan oman puolen edustajille tai opposition edustaja puolestaan hallitukselle. Yleisön käsite voidaan tulkita olevan hyvin proaktiivinen ja sidoksissa osittain myös puhujaan, jonka myötä

puhujalla on valtaa päättää ketä pitää yleisönä. Argumentaatioteorian lähtökohtana on määrittää yleisöksi kaikki ne, joihin puhuja haluaa argumentaatiollaan vaikuttaa (Summa 1996, 19–21.). Presidentinvaalien kontekstissa presidenttiehdokkaat haluavat vaikuttaa argumentaatiolla kaikkiin Suomen äänioikeutettuihin kansalaisiin, joten he toimivat vaaliohjelmissa esitettyjen puheenvuorojen yleisönä. Perelman jakaa argumentaatioteoriassa yleisön kahteen luokkaan, ensimmäinen on universaaliyleisö, joka on käytännössä kokonaan määrittelemätön ja pitää sisällään kaikki argumentaation tavoittamat henkilöt. Toinen Perelmanin erottama luokka on erityisyleisöt, jotka jäävät universaaliyleisön käsitteen alle, mutta muodostavat sen sisällä esimerkiksi asiantuntijuuteen perustuen asiantuntijayleisön. Erityisyleisöillä on paremmat tiedot ja taidot kuin universaaliyleisöllä, ja he pystyvät ymmärtämään ja analysoimaan syvemmin heille kohdistettua argumentaatiota. (Summa 1996, 21–23.)

2.6. Presidentin valinta

Suomessa tasavallan presidentti valitaan välittömällä kansanvaalilla kuuden vuoden välein. Vaalitoimitus suoritetaan vaalivuoden tammikuun neljäntenä sunnuntaina, ja jos ehdokas kerää silloin enemmän kuin puolet annetuista äänistä, hänet valitaan suoraan presidentiksi. Jos kukaan presidenttiehdokkaista ei kerää ensimmäisellä kierroksella yli puolia äänistä, järjestetään toinen vaalikierros yleensä kahden viikon kuluttua. Toiselle vaalikierrokselle etenevät kaksi presidenttiehdokasta, jotka saivat ensimmäisellä kierroksella eniten ääniä. Lopullisen vaalituloksen vahvistaa valtioneuvosto. Nykyinen vaalitapa astui voimaan Suomessa vuonna 1991 ja ensimmäisen kerran sitä sovellettiin vuoden 1994 vaaleissa. (Tasavallan presidentin kanslia 2024)

Tasavallan presidentin valinnassa käytettiin aiemmin vuosina 1919–1987 välillistä vaalitapaa. Ensin yleisellä vaalilla valittiin 300 valitsijamiestä, jotka valitsivat lopullisen presidentin ehdokkaiden joukosta. Valitsijamiehet eivät saaneet olla millään tavalla sidottuja presidenttiehdokkaiksi asetettuihin henkilöihin. Historian aikana on ollut seitsemän poikkeuksellista tasavallan presidentin valintatilannetta. Muun muassa Suomen ensimmäinen presidentti K.J. Ståhlbergin eduskunta valitsi suoraan hallitusmuodossa säädetyn mukaisesti, sekä marsalkka Mannerheim säädettiin vuonna 1944 poikkeuslailla kuuden vuoden toimikaudeksi presidentiksi, kun Risto Ryti oli eronnut presidentin tehtävästä kesken toimikauden. (Tasavallan presidentin kanslia 2024)

Välitön vaalitapa asettaa presidenttiehdokkaiden välille kampanjan alusta alkaen asetelluita, joita mediassa pyritään nostamaan esille. Presidentin vaaleissa ei ole eduskuntavaalien tapaan vaalipiirejä, vaan vaalit käydään yhteisesti koko Suomessa ja ehdokkaat taistelevat samoista äänestäjistä läpi Suomen. Tämän seurauksena kampanjat ovat usein hyvin pitkiä kestäen kuukausia ja kattaen lähes

jokaisen suuremman kaupungin. Ensimmäisellä kierroksella ehdokkaat pyrkivät erottautumaan muista ehdokkaista ja keräämään vähintään riittävän kannatuksen päästäkseen toiselle kierrokselle. Mahdollisuus tulla valituksi ensimmäiseltä kierrokselta suoraan on olemassa, mutta ehdokkaat pystyvät usein galluppien perusteella ennustamaan sen todennäköisyyttä ja valmistautumaan tarvittaessa toiselle kierrokselle. Ensimmäisellä kierroksella äänet jakautuvat tasaisesti suosituimpien ehdokkaiden välillä ja toiselle kierrokselle eteneminen voi olla kiinni prosentin kymmenyksistä.

Toisella kierroksella kaksi jatkoon päässyttä presidenttiehdokasta taistelee nyt aiemmin mukana olleiden ehdokkaiden äänestäjistä. Tilanne on erilainen verrattuna ensimmäisen kierroksen valintoihin, jolloin äänestäjät ovat pystyneet vapaammin etsimään heille mieluisen ehdokkaan. Toisella kierroksella äänestäjien suosikki ehdokas ei välttämättä ole mukana ja äänestäjän on rakennettava uudelleen oma äänestyspäätös. Presidenttiehdokkaiden näkökulmasta heillä on vaalikierrosten aikana kaksi erilaista yleisöä, jotka heidän tulee vakuuttaa päästäkseen tasavallan presidentin tehtävään. Ensimmäisen kierroksen aikana yleisönä toimii ehdokkaan äänestäjät, jotka ovat valinneet hänet usean muun ehdokkaan joukosta ja samat äänestäjät todennäköisesti äänestävät samaa ehdokasta myös seuraavalla kierroksella. Toisella kierroksella yleisöön lukeutuu aiemmin ehdokasta äänestäneet kannattajat ja myös ne äänestäjät, joiden ehdokas on pudonnut ensimmäisellä kierroksella. Presidenttiehdokkaiden täytyy huomioida vaalikampanjastrategiassa myös vaihtuva yleisö, jolle puhetta suunnataan.

3. TUTKIMUKSEN METODOLOGIA

3.1. Argumentaatio

Argumentaatioanalyysi keskittyy tutkimaan tapoja, joilla puhuja perustelee ja rakentaa väitteitä. Keskiössä ovat perustelutyypit, joita puhuja esittää väitteidensä tueksi ja toisten väitteiden kumoamiseksi. Argumentaatioanalyysin avulla voidaan tarkastella erilaisia väittelytilanteita aina tieteellisestä keskustelusta arkipäiväiseen keskusteluun. Argumenttien esittäminen ei tunne juurikaan rajoituksia, ja niitä voidaan esittää muun muassa mielipiteen, näkemyksen tai tosiasiaväittämän puolesta. Ihannetapauksessa argumentilta vaaditaan, että se olisi täysin validi ja se rakentuisi totuuteen. Tällaisten argumenttien esittäminen on kuitenkin hankalaa ja puhujat joutuvat yleensä esittämään argumentteja, jotka eivät täytä ihanneargumentin ehtoja. (Haaparanta & Niiniluoto 2016, 5.7)

Argumentin rakenne koostuu tyypillisesti kahdesta perusosasta: *väite* ja *perustelu*, joista jälkimmäisen päämääränä on vahvistaa väitteen uskottavuutta (Kakkuri-Knuutila & Heinlahti 2006,

23). Jokainen argumentti ei ole suunnattu vahvistamaan väitteen uskottavuutta. Puoltavan argumentin tehtävä on lisätä väitteen uskottavuutta, kun taas vastakohtana vasta-argumentilla väitteen uskottavuutta yritetään vähentää. Argumentit voivat olla luoteeltaan myös sellaisia, että väitettä tukeva argumentti voi samalla toimia toisen vaihtoehdon vasta-argumenttina. Argumentaatiota tutkittaessa on tärkeää huomioida argumentaatioketjut kokonaisuutena. Peräkkäisten puoltavien argumenttien keskinäiset suhteet ja lukumäärä vaikuttavat väittelytilanteen dynamiikkaan ja voivat olla ratkaisevia väittelyn lopputuloksen kannalta. (Kakkuri-Knuutila & Heinlahti 2006, 61)

Vaalikeskusteluissa presidenttiehdokkaiden puheenvuoroissa esiintyy paljon erilaisia väitteitä, ja suurin osa puheenvuoroon käytettävästä ajasta kuluu perusteluiden esittämiseen yleisön vakuuttamiseksi. Tutkimukseni päämääränä on tunnistaa, millaisilla argumentaatiotekniikoilla presidenttiehdokkaat pyrkivät vakuuttamaan yleisöä. Joten olennaista tutkimukselleni ei ole tulkita argumenttien yksittäisiä osia, vaan pikemminkin tarkastella argumentteja kokonaisuuksina ja tehdä kerätyistä havainnoista johtopäätöksiä.

3.2. Retoriikka

Retoriikan tutkimuksella tutkitaan kuinka kieli ja muut symboliikan muodot vaikuttavat kohteena olevan yleisön ajatteluun, tunteisiin tai toimintaan (Higgins & Walker 2012, 197). Retoriikka on kurinalaisuutta, mutta se voidaan nähdä myös käytäntönä, jonka kreikkalaiset jakoivat genreiksi. Jokainen retoriikan muoto perustuu seuraaviin ihmisten välisiin kielellisiin transaktion komponentteihin, jotka ovat ethos, loghos ja pathos (Meyer 2017, 6). Aristoteleen mukaan näillä kolmella komponenteilla yksilöt pyrkivät vakuuttamaan toisiaan seuraavasti, vetoamalla viestin luonteeseen tai uskottavuuteen (ethos), herättämällä jonkinlaisia tunteita vakuutettavassa yksilössä (pathos) tai perustaen argumentin totuuden tai näennäisen totuuden avulla (logos) (Zachry 2009, 71). Retoriikan analyysi keskittyy tyypillisesti johonkin kolmesta teoreettisesta näkökulmasta, joita ovat perinteinen retoriikka, uusi retoriikka ja kriittinen postmoderni retoriikka. Teoreettiset näkökulmat voidaan tulkita hieman limittäisiksi ja esimerkiksi kriittisen postmodernin retoriikan parissa työskentelevät tutkijat lainaavat usein ideoita, jotka on tulkittu perinteisen tai uuden retoriikan piiriin kuuluviksi (Zachry 2009, 70).

1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla ryhmä tutkijoita alkoi muokkaamaan retoriikan teoriaa, huomattuaan sen keskittyvän puhetyyleihin eli suullisen esityksen välineisiin, joilla pyrittiin ilahduttamaan kuuntelijoita tai vaikuttamaan yleisöön. Vastaavasti kirjallisessa viestinnässä perinteinen retoriikka yhdistettiin keinoihin, joilla tekstiä koristeltiin tai tehtiin runollisemmaksi, jotta

tekstistä tulisi hauskempi ja houkuttelevampi. Teollisuuteen ja tieteeseen kohdistuvan viestinnän koettiin perustuvan kieleen, joka vastasi ainakin osittain todellisuutta (Zachry 2009, 73).

Useat tutkijat alkoivat kehittää retoriikkaa uudeksi hienostuneeksi viitekehikseksi, jonka avulla voidaan analysoida, sitä miten yksilöiden uskomukset ja käyttäytyminen muovautuvat kommunikatiivisten käytäntöjen kautta (Zachry 2009, 73). Keskeisimmät uuden retoriikan kehittäjät olivat Kenneth Burke, Chaim Perelman ja Lucy Olbrechts-Tyteca. Näistä Perelman ja Olbrechts-Tyteca keskittyivät yhdessä retorisen argumentoinnin teoriaan, kyseenalaistaen loogisen positivismin oletuksen. Vaihtoehtona he tarjosivat etiikkaan ja arvoihin perustuvan argumentointimallin, jossa argumentoija uskoo yleisön hyväksyvän väitteet, koska argumentaatio kehittyy yleisön suhteen (Warnick & Kline 1992, 1). Perelman on määritellyt uuden retoriikan praktisen päättelyn tutkimukseksi, jonka tavoitteena on esittää teoria siitä, millä tavalla arvopäätelmien uskottavuus rakennetaan vakuuttavan kielenkäytön avulla (Summa 1996, 64). Burken näkökulma tuotti laajan joukon ajatuksia ja pohdintoja, joilla selitettiin yksilöiden kielenkäyttöä. Kyky ymmärtää ja analysoida retoriikan sosiaalisia käyttötarkoituksia oli Burkelle tärkeä, koska se mahdollisti yksilöiden toiminnan luonteen ja syyn ymmärtämisen. Burken mukaan yksilöiden symbolien käyttö määrittä heidän lopullisen luonteensa, unohtamatta että symbolit käyttivät myös yksilöitä vaikuttaen näiden käyttäytymiseen.

4. CHAIM PERELMANIN ARGUMENTAATIOTEORIA

Tutkimuksen aineiston rajaamiseen käytetään Perelmanin ja Olbrechts-Tytecän argumentaatioteoriaa, joka esitellään teoksessa *Retoriikan valtakunta* (1996). Perelmanin argumentaatioteoria rakentuu valtaosin analysoimaan ja systematisoimaan sellaisia keinoja, joilla väitteiden uskottavuutta erilaisissa teksteissä tai puheissa pyritään parantamaan. Teoriassa tunnistettavat vakuuttamisen keinot jakautuvat kahteen seuraavaan pääryhmään, argumentoinnin lähtökohdat ja argumentoinnin tekniikat. Argumentoinnin lähtökohdilla Perelman tarkoittaa puhujan tiedostamia oletuksia, joita hän voi käyttää argumentoinnissaan. Tällaisia oletuksia kutsutaan *esisopimuksiksi* ja puhuja voi niitä käyttäessään olettaa, että yleisö ei kyseenalaista niitä. (Summa 1996, 67–68.) Argumentaatiotekniikoita avataan seuraavissa kappaleissa tarkemmin, koska ne ovat olennainen osa tutkimuksen aineistoa analysoitaessa.

Perelmanin kirjassa tunnistetaan kahdenlaisia argumentteja: sidosmuotoiset ja erottelumutoiset. Sidosmuotoiset argumentit mahdollistavat premissejä koskevan hyväksynnän johdattamisen koskemaan myös johtopäätöksiä. Erottelumutoisena esitettävät argumentit pyrkivät saamaan

erilleen tekijöitä, jotka kieli tai vakiintunut perinne yhdistää. Puhujan käyttämällä ilmaisuilla on oleellinen merkitys siinä, onko kyse tekijöiden välisestä sidoksesta vai annetusta ykseydestä. Erilaisia sidosmuotoisia argumentteja ovat kvasiloogiset argumentit, todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit sekä rakennetta luovat argumentit. (Perelman 1996, 58–59.)

4.1. Kvasiloogiset argumentit

Kvasiloogiset argumentit ymmärretään rinnastamalla ne loogiseen tai matemaattiseen ajatteluun. Kvasiloogiset argumentit eroavat muodollisesta päättelystä siten, että niissä edellytetään aina luonteeltaan ei-muodollisten väitteiden hyväksymistä, tämän ansiosta vasta mahdollistuu argumentin soveltaminen. (Perelman 1996, 59) Kvasiloogiset argumentit voivat aihealueen ulkopuolisille henkilölle vaikuttaa täysin loogisilta ja päteviltä, mutta muodollista logiikkaa tuntevat havaitsevat niissä helposti elementtejä, jotka erottavat ne johdonmukaisesta päättelystä. Jos argumentaatioissa ajaututaan tilanteeseen, että esitetty väite on ristiriidassa aiemmin esitetyn säännön tai yleisesti hyväksytyyn väitteen kanssa, saattaa väitteen esittäjä joutua naurunalaiseksi. Tilanteeseen ajautuminen vaatii kuitenkin sen, että väite kyseenalaistetaan. Naurunalaiseksi tulemistä pyritään usein välttelemään kaikin keinoin, mutta tilanteeseen jouduttua argumentin esittäjä saattaa joutua asettamaan arvovaltansa peliin. Tilanteen lopputulos on aina epävarma, mutta arvovallan kyseenalaistaminen ilman sellaisen omistamista tai kannatusta voi johtaa kyseenalaistajan epämiellyttävään tilanteeseen. (Perelman 1996, 62–64.)

4.2. Todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit

Todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit muodostavat oletuksen todellisuuden osien keskinäisistä suhteista. Argumentin esittäjälle on tärkeää, että yleisö uskoo vankkumattomasti rakenteiden olemassaoloon, jotta puhuja voi perustaa tähän argumentointinsa. Tällaiset argumentit mahdollistavat siirtymisen yleisesti hyväksytystä haluttuun hyväksyntään. Todellisuuden rakenteeseen perustuvissa argumenteissa vedotaan usein peräkkäisyys- tai rinnakkaisuussiteisiin. Peräkkäisyysiteissä yleisö mallintaa toisiinsa saman tason ilmiöitä, vaikka ne eivät olisi todellisuudessa yhteydessä toisiinsa. Kun ihmiset esittävät samanlaisen todistuksen toisistaan riippumatta, yleisöllä on taipumus uskoa heidän kertomustaan ja olettaa heidän puhuvan samasta tapahtumasta. Kun peräkkäisyysiteet liittävät toisiinsa samankaltaisia tekijöitä, rinnakkaisuussiteet yhdistävät toisiinsa eri tasojen asioita. Esimerkiksi henkilön yksittäinen teko saattaa muuttaa käsitystämme koko henkilöstä. (Perelman 1996, 93–113.)

4.3. Todellisuuden rakennetta luovat argumentit

Riikka Kuusisto kuvailee, kuinka todellisuutta luovia argumentteja käytetään, kun suurvaltojen johtajat pitävät puheita kansainvälisistä konflikteista. Puheilla on keskeinen rooli käytännön todellisuuden luomisessa suurelle yleisölle. Niissä tuntematon tapahtuma liitetään yleisön tuntemiin asioihin ja yhtäaikaisesti tapahtumille luodaan merkityksiä. (Kuusisto 1996, 269) Todellisuuden rakennetta luovissa argumenteissa puhuja luo ennakkotapauksen, mallin tai yleisen säännön ja perustelee puhettaan tämän luodun todellisuuden avulla. (Perelman 1996, 60–61.)

4.4. Erottelumuotoiset argumentit

Erottelumuotoisilla argumenteilla pyritään saattamaan erilleen tekijöitä, jotka kieli tai vakiintunut perinne on ajan saatossa sitonut yhteen. Näille argumenteille on ominaista ilmiön ja todellisuuden vastakkainasettelu. Erotteluun nojaavan päättelyn apuna käytetään usein adjektiivipareja kuten *ilmeinen-todellinen* tai *subjekti-objekti*. Erottelun käyttö ei ole juuri kiinnostanut perinteistä retoriikkaa, koska samanlaisin määrein varustettujen tekijöiden jakaminen todellisiin ja näennäisiin on tarpeellista vain filosofista puhetta tutkittaessa. (Perelman 1996, 61 & 150.)

4.5. Argumentaatioteorian kritiikki

Summan mukaan yksi Perelmanin argumentaatioteorian yhteiskunnallista kiinnostavuutta laskeva tekijä on sen perustuminen oletukselle yhteistoiminnallisuudesta. Useat politiikan tai viestinnän tutkimuksen kannalta olennaiset ja kiinnostavat teemat eivät ole puhtaasti yhteistoiminnallisia, jolloin niiden tarkasteleminen jätetään tekemättä. Summa kiinnittää huomiota myös Meyerin kritiikkiin argumentaatioteoriaa kohtaan, Perelmanin tapa käsitellä retoriikkaa vakuuttamiseen pyrkivänä kielenkäyttönä on Mayerin mukaan *reduktio*: tapa keskittyä vain retoriikan argumentatiiviseen sisältöön unohtamalla kaunopuheisuuden ja manipulatiivisuuden. (Perelman 1996, 72)

Summa nostaa esiin Plantin kritiikin erityisesti universaaliyleisöä kohtaan, politiikan tutkimuksen kontekstissa universaaliyleisö voidaan tulkita ongelmalliseksi. Poliittista retoriikkaa tarkasteltaessa kohdataan usein argumentteja, joilla vedotaan yksilöihin tai ryhmiin, näissä tilanteissa esitetty argumentointi ei ole universaalia. Perelmanin jakamaa retoriikkakäsitystä on kyseenalaistettu, sen ehdottomuuden vuoksi. Se perustuu olettamukselle, että kaikki retoriset tilanteet ovat luonteeltaan sellaisia, joissa on mahdollista käydä konsensukseen johtava rationaalinen argumentointi. (Perelman 1996, 72–73.)

4.6. Aiempaa tutkimusta

Perelmanin argumentaatioteoriaa on käytetty aiemmin tutkittaessa suurien puolueiden puheenjohtajien retoriikkaa ja analysoimalla erilaisia retorisia keinoja, joilla puheenjohtajat pyrkivät vakuuttamaan äänestäjiä. Emma Hopian kandidaatintutkielmassa Orpon, Marinin ja Purran käyttämästä retoriikasta etsitään argumentaatioteorian mukaisia argumentaatiotekniikoita, joita analysoimalla voidaan tehdä johtopäätöksiä (Hopia 2023, 14). Marko Vainikka on käyttänyt argumentaatioteoriaa vuoden 2011 pro gradu -tutkielmassa vertaillen perussuomalaisten argumentaation muuttumista tv-vaalikeskusteluissa, kiinnittäen huomiota argumentaation lähtökohtiin ja tekniikoihin (Vainikka 2011, 115). Uskon argumentaatioteorian muotoutuvan tehokkaaksi menetelmäksi myös tässä kandidaatintutkielmassa, koska aineistoa on määrällisesti melko paljon ja argumentaatioteorian soveltamisella aineistosta pystytään seulomaan määrätietoisesti merkitykselliset kohdat.

5. AINEISTO

Tutkielman primääriaineistona toimivat Alexander Stubbin ja Pekka Haaviston puheenvuorot kolmessa yleisradion välittämässä vaaliohjelmassa. Ensimmäinen vaaliohjelma *Presidentinvaalit 2024: Suuri vaalikeskustelu* televisioitiin torstaina 25.1.2024, kolme päivää ennen ensimmäistä varsinaista vaalipäivää. Suuressa vaalikeskustelussa on mukana kaikki yhdeksän presidenttiehdokasta ja se kestää noin kaksi tuntia. Juontaja Annika Damström ohjaa keskustelua myöntämällä puheenvuoroja ja esittämällä kysymyksiä ehdokkaille. Keskustelun keskeisinä teemoina ovat muun muassa valtiontalous ja rajaturvallisuus, jotka molemmat olivat hyvin ajankohtaisia presidentinvaalien alla. Puheenvuorojen pituudet suuressa vaalikeskustelussa vaihtelevat ja ajoittain juontaja joutuu keskeyttämään ehdokkaiden monologeja sekä myöntämään puheenvuoron seuraavalle. Puheaika ehdokkaiden kesken jakautuu hieman epätasaisesti sen ollessa vähiten puheaikaa saaneella Harkimolla noin seitsemän ja puoli minuuttia ja eniten puheaikaa saaneella Anderssonilla noin 13 ja puoli minuuttia.

Ensimmäinen presidenttiväittely käytiin toiselle kierrokselle päässeiden ehdokkaiden Alexander Stubbin ja Pekka Haaviston välillä. Vaaliohjelma *Presidentinvaalit 2024: Presidenttiväittely* käytiin viikon kuluttua suuresta vaalikeskustelusta 1.2.2024. Presidenttiväittelyn juontajina toimivat Matti Koivisto ja Marja Sannikka. Illan aikana käydään kaksi noin 20 minuutin kestoista väittelyä, joista ensimmäisessä käsitellään turvallisuuspolitiikkaa ja jälkimmäisessä arvokysymyksiä kuten ehdokkaiden mielipiteitä poliittisista lakoista. Väittely tilanteessa presidenttiehdokkaat ovat

kasvokkain ja Matti Koivisto ohjaa keskustelua heidän vierestänsä. Väittelyiden välillä Marja Sannikka pitää molemmille ehdokkaille yksilöhaastattelut vaikeista valinnoista. Sannikka kysyy muun muassa seuraavaa ”Kumman valitsisitte, demilitarisoitu Ahvenanmaa ja sopimusten noudattaminen vai aseistettu Ahvenanmaa ja sopimusten rikkominen?”. Toinen väittely *Presidentinvaalit 2024: Presidenttiväittely* käytiin 8.2.2024 ja se ajoittui kolmen päivän päähän virallisesta toisen kierroksen vaalipäivästä. Väittelyn rakenne on hyvin sama kuin ensimmäisessä presidenttiväittelyssä, mutta yksilöhaastattelujen tilalle on järjestetty kolme Yleisradion kirjeenvaihtajaa esittämään kysymykset sekä väittelyn lopuksi haastatellaan lyhyesti presidenttiehdokkaiden puoliset Suzanne Innes-Stubb ja Antonio Flores.

Tutkimuksen aineisto koostuu presidenttiehdokkaiden puheenvuoroista kolmessa yleisradion lähettämässä vaaliohjelmassa. Jokainen vaaliohjelma on aluksi litteroitu *Subtitle edit* sovelluksen avulla, jonka jälkeen presidenttiehdokkaiden Haaviston ja Stubbin puheenvuoroista on etsitty Perelmanin argumentaatioteorian mukaisia argumentointitekniikoita. Tämän lisäksi puheenvuoroista on etsitty tutkimuksen kannalta olennaisia teemoja, kuten poliittisen edustamisen ja politiikan henkilöitymisen ilmentymistä argumentaatiossa. Aineiston keräämisen jälkeen analyysi vaiheessa tarkastellaan ehdokkaiden käyttämiä argumentaatiotekniikoita ja vertaillaan, onko ehdokkaiden sekä vaaliohjelmien välillä mahdollisesti eroa. Analyysi osiossa keskitytään osaltaan myös siihen, millä tavalla poliittinen edustaminen ja politiikan henkilöityminen heijastuu Haaviston ja Stubbin argumentaatiossa.

6. ANALYYSI

6.1. Suuri vaalikeskustelu 25.1.2024

Kun suuressa vaalikeskustelussa on mukana kaikki yhdeksän presidenttiehdokasta, keskustelun dynamiikka eroaa kahden ehdokkaan välisestä presidenttiväittelystä. Keskustelu on kiivasta ja toisien ehdokkaiden puheenvuorojen päälle yritetään puhua, mutta juontaja pystyy silti viemään keskustelua hallitusti ja taitavasti eteenpäin. Kiivainta keskustelua ehdokkaiden välillä syntyy kehitysavusta ja maahanmuutosta puhuttaessa, etenkin jakautuvien mielipiteiden takia. Suuren vaalikeskustelun yhdeksästä presidenttiehdokkaasta analysoidaan vain Haaviston ja Stubbin puheenvuorot, koska ne ovat tutkimuksen kannalta olennaisia. Tutkittava argumentaatio voi erota kahdenvälisistä presidenttiväittelyistä, mutta toisaalta se tuo näyttöä ehdokkaiden argumentaatiosta tällaisissa tilanteissa, joissa on useampi osallistuja. Näin se myös syventää tutkimuksen laajuutta. Suuren vaalikeskustelun alla teetetty kannatusmittaus antaa hyvin suuntaa kunkin presidenttiehdokkaan

kannatuksesta. Kannatusmittaus on Ylen teettämä ja vastaukset on kerätty 17-23.1.2024. Neljä suosituinta ehdokasta erottuvat selvästi muista, ensimmäisenä on Alexander Stubb 27 % osuudella, toisena Pekka Haavisto 23 %, kolmantena Jussi Halla-aho 18 % ja neljäntenä Olli Rehn 14 % osuudella (Yle, 2024).

Suuressa vaalikeskustelussa presidenttiehdokas Haavisto nojaa argumentaationsa todellisuuden rakennetta luoviin argumentteihin, puheenvuoroissa käytetään usein erilaisia esimerkkejä ja havainnointia apuna. Juontajan kysyessä Haavistolta, miten taloutta voitaisiin sopeuttaa niin, että vaikutukset kohdistuisivat tasapuolisesti, vastaa Haavisto todellisuutta luovalla argumentilla.

[...] Kyllä kun näin, että veroja pitäisi voida korottaa tietyssä tilanteessa ja jos ajattelee minkä tyyppisiä veroja niin silloin ympäristöveroja, ympäristölle haitallisia, terveydelle haitallisia tuotteita voi verottaa lisää, mutta olisin vielä ottanut tähän tän paradoksin, että meillä osittain talous käy tyhjäkäynnillä, koska ei ole työvoimaa. Ja ei ole niitä verotuloja ja on sellainen politiikka maahanmuuttoa kohtaan, että halutaan suhtautua yhä kriittisemmin muualta tuleviin työntekijöihin. Mä en ymmärrä tätä paradoksia, jota ollaan rakentamassa. Meillä on hyvin monet alat, jotka on riippuvaisia maahanmuuttoperäisesti työvoimasta tänne tulijoista. Meidän pitäisi pikemmin helpottaa sitä, että ihmiset voivat tulla töihin Suomeen ja saataisiin eri teollisuudenalat ja eri toiminnot liikkeelle.” (Haavisto, Suuressa vaalikeskustelussa 2024)

Haavisto aloittaa ehdottamalla taloudensopeuttamiseksi verokorotuksia, kohdentaen niitä yleisesti kansan keskuudessa hyväksytyihin kohteisiin kuten terveydelle haitallisiin tuotteisiin. Tämä lähestymistapa kerää yleisön hyväksyntää helpommin, koska veronkorotukset eivät kohdistuisi esimerkiksi polttoaineeseen, mikä voisi aiheuttaen yleisössä enemmän vastustusta. Seuraavaksi Haavisto esittää Suomen talouden pysähtymisen paradoksina, jossa talous ei pysty kasvamaan työvoimapulan takia, mutta samalla yhteiskunnan päättäjät estävät työvoiman saapumista Suomeen estäen talouden kasvun. Yleisöä johdatellaan ymmärtämään, että tulevat sopeuttamiset ja leikkaukset ovat ainoastaan työvoimapulan ja kriittisen maahanmuutto politiikan syytä. Argumentilla Haavisto viittaa hallituksen ja siellä istuviin puolueisiin sekä heidän tekemiin poliittisiin linjauksiin, samalla argumentin voidaan tulkita osoittavan hallituspuolueiden presidenttiehdokkaihin Jussi Halla-Ahoon ja Alexander Stubbiin.

”Mutta se, että Suomesta on tullut houkuttelevampi investointikohde, näiden turvallisuusratkaisujen myötä, jota on tehty, sopimus Yhdysvaltojen kanssa, DCA-sopimus ja Nato-jäsenyys. Olemme kartalla monille Nato maille, olemme Yhdysvaltojen kartalla aivan toisella tavalla ja nyt on se hetki, jolloin tänne voidaan houkuttaa uusia investointeja ja siinä presidentti voi tehdä suuren työn.” (Haavisto, Suuressa vaalikeskustelussa 2024)

Todellisuuden rakenteeseen perustuvia argumentteja Haavisto käyttää yleensä peräkkäisyysiteinä kuten syy-seuraussuhteen kautta, niiden avulla yleisölle on helppo purkaa asioita ymmärrettävämpään muotoon. Puheenvuorossa Haavisto esittelee DCA-sopimuksen ja Nato-jäsenyyden keskeisimpinä tekijöitä Suomen muutoksessa houkuttelevammaksi investointikohteeksi, turvallisuustekijöiden lisäksi Haavisto painottaa myös presidentin arvoa uusien investointien hankkijana. Toisinaan Haavisto nojaa todellisuuteen perustuvissa argumenteissaan omaan kokemukseen ja auktoriteettiin, hän muun muassa nostaa esiin kokemustaan ulkoministerinä ja muodostaa argumentteja omien kokemusten varaan. Auktoriteettiin vetoamalla kiinnitetään yleisön huomio ja usein myös saavutetaan heidän hyväksyntänsä, Haaviston viitatessa ulkoministeri kauteensa ja siellä toimiessaan karttuneeseen kokemukseen, yleisön on helppo hyväksyä argumentin sisältö ilman kyseenalaistamista.

Presidenttiehdokas Stubb argumentoi todellisuuden rakennetta luovilla argumenteilla, kun hän haluaa selittää käsittelemiään aiheita. Usein Stubb aloittaa argumentin havainnoimalla tai kuvailemalla, siirtyen tämän jälkeen käyttämään todellisuuden rakenteeseen perustuvaa argumentointia kuten peräkkäisyysiteitä. Stubb perustaa argumenttinsa aiemmin tapahtuneisiin seikkoihin esittäen ne mahdollisina vaihtoehtoina tapahtuman kehittyessä. Toinen Stubbin argumentointitekniikka, joka ansaitsee huomiota, on hänen taitonsa kehittää ja tulkita asioita isommassa mittakaavassa. Keskustelun pyöriessä Suomen rajaturvallisuuden ympärillä, Stubb toteaa Suomen rajatilanteen olevan osa laajempaa kansainvälistä ongelmaa, joka liittyy olennaisesti Euroopan tulevaisuuteen. Euroopan unionin tulisi yhdessä Yhdysvaltojen kanssa keskittyä pitkäjänteisesti vihreään siirtymään ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, koska ne ovat mahdollisesti seuraavan Afrikasta suuntautuvan maahanmuuttoliikkeen juurisyytä.

“Tässä nyt näkee, että ollaan nyt tämmösen laajemman kansainvälisen ongelman äärellä. [...] Mut nyt meidän pitää katsoa tää laajemmassa kontekstissa ja se liittyy väestörakenteen muutokseen, josta Jutta on paljon puhunut. Eli jos me katsotaan maailman PIN-koodia tällä hetkellä, se on 1, 1, 1, 4, eli miljardi Amerikoissa, miljardi Euroopassa, miljardi Afrikassa ja 4 miljardia ihmistä tuolla Aasiassa. Vuosisadan lopussa se PIN-koodi tulee olemaan 1, 1, 4, 5 ja se 4 on 4 miljardia afrikkalaista. Ja jos esimerkiksi ei saada ilmastonmuutosta kuriin, jos me ei saada elinolosuhteita Afrikassa kuriin [...]” (Stubb, Suuressa vaalikeskustelussa 2024)

Stubb on virallisesti presidentinvaaleissa Kokoomuksen ehdokkaana ja nauttii puolueen vankkumatonta kampanjan ajan. Osa presidenttiehdokkaista asettuu kuitenkin ehdolle valitsijayhdistyksen kautta, kuten Haavisto on tehnyt. Valitsijayhdistys tarjoaa mahdollisuuden rakentaa kampanja avoimelta pohjalta ja matalalla kynnyksellä, kannustaen ja kooten suomalaisia yhteen (Olli Rehn, 2024). Kokoomus tarjoaa Stubbin käyttöön yhden Suomen parhaimmista

vaalikoneistoista, mikä antaa hänelle hyvät lähtökohdat kampanjan saavutettavuudelle kansalaisten parissa. Suuren vaalikeskustelun puolivälissä käydään mielenkiintoinen keskustelu, kun juontaja kysyy viittausäänestyksellä presidenttiehdokkailta kysymyksen hallituksen talouspolitiikasta. Stubb jättää nostamatta käden ylös, jonka jälkeen juontaja suuntaa hänelle kysymyksen: ” [...] Mutta pakko kysyä Alexander Stubb, edustat pääministeripuoluetta Kokoomusta ja kuitenkin käsi ei mennyt ylös, kun kysyin lisääkö hallituksen talouspolitiikka hyvinvointia? Miksi ei?” (Damström, Suuressa vaalikeskustelussa 2024). Stubb aloittaa vastauksensa huomauttamalla edustavansa ihan itseään ja tähän juontaja vielä mainitsee: ”Mutta Kokoomuksen ehdokas olet”. Vaikka Stubb on Kokoomuksen virallinen presidenttiehdokas, hän haluaa tietoisesti painottaa edustavansa itseään eikä puoluetta. Presidentin tehtävä on edustaa kokonaista kansaa ja puolueen ehdokkaana hän saattaa helposti lokeroitua kansalaisten silmissä tiettyyn ideologiaan. Jonka seurauksena kansalaisten äänet saatetaan jakaa toisille ehdokkaille, tämä on saattanut vaikuttaa myös Haaviston päätökseen asettua ehdolle valitsijayhdistyksen kautta.

6.2. Presidenttiväittely 1.2.2024

Ensimmäisen presidenttiväittelyn alkupuolella keskityttiin Unkarin toimintaan, sen jarruttaessa Ukrainalle annettavaa apua, Naton mahdollisista pysyvistä joukoista Suomen maaperällä ja siitä millaista linjaa Suomen tulisi presidenttiehdokkaiden mielestä noudattaa ydinasepolitiikassa. Väittelyn loppupuolella pöydälle nostettiin presidentin rooli puolustusvoimien ylipäällikkönä, itärajan tilanne ja se tuleeko kansallisen turvallisuuden mennä kansainvälisen turvallisuuden edelle, sekä ajatus presidentin roolista käynnissä olleiden lakkojen ratkaisijana. Yleisesti keskustelu oli molempien ehdokkaiden osalta hyvin rauhallista ja toisiaan kunnioittavaa. Minkäänlaisia hyökkäyksiä toisten argumentteja kohtaan ei nähty, joka osittain saattaa johtua molempien ehdokkaiden samanlaisesta linjasta valtaosaan kysymyksistä. Toiselle kierrokselle jatkaneiden ennakkosuosikkien välinen kuilu kannatusmittauksessa 30. tammikuuta 2024 oli 14 prosenttiyksikköä Stubbin johtaessa (Helsingin Sanomat, 2024). Ero oli lähtökohtaisesti aika suuri, mutta Haavistolle tarjoutui heti 1. helmikuuta pidetyssä presidenttiväittelyssä tilaisuus aloittaa kaventamaan eroa.

Ensimmäisessä presidenttiväittelyssä Haavisto käytti selkeästi eniten todellisuutta luovia argumentteja, esittäen ne usein havainnoinnin tai esimerkkien kautta. Tämä tekniikka esittää argumentteja on yleisölle helposti ymmärrettävää, koska he pystyvät heti ottamaan esimerkin tai havainnoinnin kautta kiinni siitä, mitä Haavisto pyrkii kertomaan. Seuraavassa lainauksessa Haavisto esittää todellisuutta luovaa argumentointia, käyttäen esimerkkinä Unkarin toimintaa:

“Hankala asia on se, että niin kun tässä viitattiin, niin Unkari on myöskin ollut se maa, joka on vastustanut sitkeimmin Ruotsin Nato-jäsenyyttä ja Ruotsin Nato-jäsenyys on taas meille äärimmäisen tärkeä. Olisin kyllä valmis Unkarin kanssa käyttämään tätä artikla seitsemää tässä yhteydessä tai myöhemmin siitä, että se rikkoo EU:n perussopimuksia ja minusta viestin Unkarille pitää näissä asioissa olla hyvin selvä, että se ei voi sekä EU päässä, että Nato päässä olla se jarruttava tekijä [...] (Haavisto, Presidentinväittelyssä 2024)

Haavisto esittelee esimerkillään Unkarin kyseenalaista toimintaa sekä EU:n ja Naton päätöksenteossa, samalla perustellen ja oikeuttaen oman argumentin. Toinen Haaviston usein käyttämä todellisuutta luova argumentointi tekniikka on havainnointi, seuraavassa lainauksessa Haavisto havainnoi Suomen puolustuksen lähtökohtia.

“Täytyy lähteä siitä, että Suomen puolustus nojaa aina meihin suomalaisiin. Meidän asevelvollisuusjärjestelmäämme meidän puolustusvoimiemme ja kaikissa normaalitilanteissa pystymme tätä maata itse puolustamaan. Sitten on tehty paitsi Nato liittymisen niin Yhdysvaltain kanssa kahdenvälinen sopimus, joka tuo jonkin verran yhdysvaltalaisia sotilaita näiden varastoalueiden yhteyteen. Ja totta kai Nato yhteyden kautta harjoituksiin Suomessa.” (Haavisto, Presidenttiväittelyssä 2024)

Todellisuuden rakenteeseen perustuvia argumentteja Haavisto käyttää harvemmin, mutta niitäkin esiintyy. Keskustelun siirtyessä Suomessa ajankohtaisiin lakkoihin, Haavisto esittää syy-seuraussuhteen avulla näkemyksen, joka saattaa aiheuttaa huolta ja pelkoa Suomen kansalaisissa. Haavisto painottaa mahdollisen tapahtumasarjan merkitystä ja osoittaa tunnistavansa tällaisten mahdollisuuksien olemassaolon.

“Yksi asia, joka varmaan suomalaisia tässä huolestuttaa ja pelottaa on, että jos tämä tulee tällaiseksi laajaksi lakko rintamaksi lakot laajenevat ja huomasi esimerkiksi huolen siitä, jos energiasektorilla tulee lakkoja. Energian hinta saattaisi nousta ja tavalliselle kuluttajalle saattaisi merkitä paljon ja uskon, että vastuullisuus siinä myöskin työntekijäpuolella on, että ei aiheuteta sellaista haittaa, joka sitten tavallisen kansalaisen kukkarossa tuntuu mahdottomalta. Mutta kustannukset ovat nyt jo suuret.” (Haavisto, Presidenttiväittelyssä 2024)

Kvasiloogisia argumentteja Haavisto käyttää erittäin vähän, jos ollenkaan. Tämä voi osittain johtua kontekstista, jossa keskustelua käy presidenttiehdokkaat, joilta odotetaan vahvaa asiantuntijuutta samalla antaen heille hyvin vähän liikkumatilaa mielipiteissään. Haavistolla on muutama argumentti, jotka vaikuttavat osittain epäjohdonmukaisilta, mutta perustuvat kuitenkin suurimmalta osin perusteltuun ja tunnettuun tietoon. Näin ollen ne eivät mielestäni täyty kokonaan kvasiloogisen argumentin tunnusmerkintöjä.

Stubbin eniten käyttämä argumentaatiotekniikka oli yhteneväisesti Haaviston kanssa todellisuutta luovat argumentit. Molemmat hyödyntävät väittelyn aikana runsaasti esimerkkejä ja havainnoiteja

argumentointinsa tukena. Keskustelun siirtyessä Naton mahdollisiin joukkoihin Suomessa. Stubb perustelee esimerkin avulla, millä tavalla Suomeen voitaisiin sijoittaa Naton joukkoja tai rakenteita.

”Itse ehdottaisin, että Suomeen tuodaan jonkinlainen alaesikunta. Se voi olla pohjoismaiden yhteinen. Se voi olla Norfolkkin alaisuudessa. Se käytännössä tarkoittaa sitä, että tänne tulee muutama kymmen upseeria [...] (Stubb, Presidenttiväittelyssä 2024)

Stubb käyttää myös useissa puheenvuoroissa todellisuuden rakenteeseen perustuvaa argumentointia, kuten syy-seuraussuhdetta. Keskustelun kääntyessä tilanteeseen, jossa tulisi tehdä ratkaisuja vastoin ylimmän laillisuusvalvojan tahtoa, asettuu Stubb toimintaa vastaan ja argumentoi seuraavasti.

”Ei missään nimessä, Suomi on oikeusvaltio. Meillä on selkeä vallan kolmijako, jossa on toimeenpaneva lainsäädäntö ja tuomitseva valta, ja sitten meillä on lainsäädännön valvoja tai lainvalvoja. Ja sen takiahan hallitus myös viivytti, eli ei voitu ikään kuin mennä oikeuskanslerin lausuman yli.” (Stubb, Presidenttiväittelyssä 2024)

Toinen Stubbin käyttämä todellisuuden rakenteeseen perustuva argumentaatiotapa on vedota kansaan ja omaan auktoriteettiin. Kun keskustelu kääntyi itärajan tilanteeseen, juontaja kysyi mitä hengen vaarassa oleville naisille ja lapsille tulisi tehdä, jos he ovat Suomen puolella ja raja on kiinni. Stubb keskittyi vastauksessaan korostamaan suomalaisuutta ja kuvailemaan kansaa, pyrkien vastaamaan koko kansan äänellä esitettyyn kysymykseen.

[...] Kyllä Suomeen suomalaisuuteen ja rajaviranomaisten perustehtävään kuuluu näissä tapauksissa kansainvälisten lakien noudattaminen. Me olemme humaani, lämmin ja välittävä kansa, me emme jätä ketään tietten tahtoen kuolemaan.” (Stubb, Presidenttiväittelyssä 2024)

Ensimmäisen presidenttiväittelyn loppupuolella juontaja kohdistaa kysymyksen Stubbille, nostaan esiin Riikka Purran osoittaman kritiikin Stubbin sanattomuudesta hallituksen talouspolitiikkaa kohtaan. Stubb vetoaa vastauspuheenvuorossaan auktoriteettiinsa ja kokemukseensa, erityisesti valtiovarainministerinä. Hän kertoo tehneensä tietoisin päätöksiä olla puuttumatta hallituksen talouspoliittiseen keskusteluun, tunnistaen kuinka vaikeissa olosuhteissa päätöksiä tehdään. Stubb linjaa seuraavasti:

”Käytän sananvaltaa näissä kysymyksissä hyvinkin varovasti ja se johtuu siitä, että olen itse muutamassa hyvinkin kovassa paikassa ollut erityisesti valtiovarainministerinä, kun teimme hallitusohjelman vuonna 2016, joka käänsi Suomen talouden suunnan. Siellä oli paljon sellaisia päätöksiä, jotka tuntuivat pahalta ja hyvinkin vaikealta, mutta ne oli tehtävä ja sen takia en halua missään nimessä lähteä neuvomaan Riikka Purraa siitä, miten nämä tehdään.” (Stubb, Presidenttiväittelyssä 2024)

Suurin eroavaisuus presidenttiehdokkaiden argumentaatiotekniikoiden hyödyntämisestä löytyy kvasiloogisten argumenttien käytöstä, joita ehdokas Stubb käyttää huomattavasti rohkeammin ja

useammin kuin Haavisto. Hyvänä esimerkkinä voidaan pitää Stubbin argumenttia, joka liittyy ydinaseiden liikuttamiseen Suomessa tai Suomen kautta.

”Kaksi huomiota, joista ensimmäinen on se, että ydinasepelote on keskeinen osa meidän turvallisuutta tänä päivänä ja seuraava ylipäällikkö ei voi sitä vähätellä ulospäin tai muutoin. Meillä pitää olla se selkeä viesti, että me emme ole vapaamatkustajia tässä kysymyksessä. Toinen huomio, kun maailma muuttuu niin silloin pitää muuttaa kantaa ja pitää myös muuttaa lainsäädäntöä.” (Stubb, Presidenttiväittelyssä 2024)

Ydinaseiden liikuttelu Suomen kautta tai Suomeen tulisi Stubbin mielestä sallia, tätä perustellaan Suomen ”vapaamatkustamisella” ja turvallisuuden parantumisella, sekä muuttuvalla maailmantilanteella, joka saattaa vaatia lainsäädännön muuttamista. Stubbin argumentti Suomesta vapaamatkustajana, jos ydinenergialakia ei muuteta, on epäjohdonmukainen, koska väitteen paikkansapitävyyttä ei voida todistaa. Suomi on liittynyt Naton täysjäseneksi nykyisen ydinenergialain pohjalta ja se on hyväksytty sellaisenaan, ilman toiveita sen muuttamisesta. Stubb pyrkii vetoamaan yleisöön fraasilla maailman muuttumisesta, mikä hänen mukaansa oikeuttaisi väitteen, samalla siirtäen huomion pois epäjohdonmukaisesta päättelystä.

Presidenttiehdokkaiden puheenvuorojen rakenteessa tai puhetavoissa ei ole jatkuvasti läsnä presidentille tyypillinen malitillisuus ja arvokkuus. Keskustelun teemojen siirtyessä presidentille merkittäviin aiheisiin, kuten puolustusvoimien ylipäällikkyyteen, muuttuu ehdokkaiden puhetyyli hieman enemmän presidentilliseen suuntaan. Aiemmin puhe on ollut poliitikoille hyvin tyypillistä asiasisältöistä ja ajoittain kiertelevää, koska mahdollisia äänestäjiä ei haluta menettää jyrkkien mielipiteiden seurauksena. Juontajan kysyessä ehdokkailta presidentin mahdollisuudesta luopua ylipäällikkyydestä, ehdokkaiden puheen rakenne ja tapa puhua vaihtuvat varovaisemmaksi sekä päättäväisemmäksi. Stubb huomauttaa vastauksessaan ylipäällikkyyden ja ulkopoliitikan olevan presidentin keskeisimmät tehtävät ja näistä säädettävän suoraan perustuslaissa, Haavisto painottaa lisäksi presidentin demokraattista valintaa. Myöhemmin teeman vaihtuessa vallitseviin laajoihin lakkoihin ja juontajan tiedustellessa ehdokkaiden kantaa pääministeri Orpon ylimitoitettuna ja kohtuuttomina pitämiin lakkoihin, puheenvuoroissa on havaittavissa selvää varovaisuutta. Ehdokkaat tunnistavat aiheen liittyvän sisäpolitiikkaan, minkä vuoksi he eivät asetu avoimesti kummankaan työmarkkinaosapuolen puolelle. Ensisijaisesti presidentillä ei ole enää nykyisessä lainsäädännössä valtaa puuttua Suomen sisäpolitiikkaan, tästä molemmat presidenttiehdokkaat selvästi pyrkivät pitämään kiinni. Toisesta näkökulmasta tarkastellessa sekä Stubb, että Haavisto jakavat käsityksen presidentistä arvojohtajana, joka voi äärimmäisissä tilanteissa puuttua sisäpolitiikkaan ja esittää omia kantoja julkisesti.

[...] Mutta se, että hän ei ole myöskään tässä vaiheessa, ees ottanut julkisesti kantaa sen suhteen, että löydetään ratkaisu tarkoittaa sitä, että hän on hyvin maltillinen ja rauhallinen ja hän käyttää omaa arvojohtajuuttaan säästävaisesti, koska on hyvin tietoinen siitä, että pienikin kuiskaus on aika nopeasti tasavallan presidentin suusta megafoni.” (Stubb, Presidenttiväittelyssä 2024)

6.3. Presidenttiväittely 8.2.2024

Toisen presidenttiväittelyn kantavia teemoja olivat Suomen ja Yhdysvaltojen väliset suhteet ja niiden ylläpitäminen. Keskustelussa pohdittiin, tulisiko Suomen jakaa aina sama kanta Yhdysvaltojen kanssa vai tuleeko meidän yhtyä Euroopan laajempaan yhtenäiseen linjaan, vaikka ne olisivat ristiriidassa. Lisäksi käsiteltiin, miten Kiinaan ja sen toimintaan tulisi suhtautua muuttuvassa maailmassa. Keskustelussa kysyttiin, ymmärretäänkö Suomessa riittävällä tasolla mahdolliset uhat, joihin tulee varautua unohtamatta Kiinan roolia Suomen viennissä ja tuonnissa. Venäjän kohdalla esille nostetaan käynnissä oleva sota ja millä tavalla se voitaisiin saada päätökseen, sekä millä tavalla puolestaan Venäjään tulisi suhtautua nyt ja jatkossa, kun rauha joskus saavutetaan. Presidenttiväittely on asetelmiltaan hyvin samankaltainen kuin ensimmäinen, mutta ehdokkaiden välillä on aistittavissa pientä ilmapiirin sähköistymistä. Keskustelu käydään kuitenkin asiallisesti ja toisen puheenvuoroja kunnioittaen, ensimmäiseen väittelyyn verrattuna nyt ehdokkaiden väliltä löytyy hieman useammin eroavaisuuksia ja Haavisto esitti jopa eräänlaisia hyökkäyksiä Stubbin suuntaan.

Presidenttiehdokkaiden välinen kannatusero oli pienentynyt kannatusmittauksissa ensimmäisen presidenttiväittelyn jälkeen. Helsingin Sanomien tilaaman kannatusmittauksen mukaan Stubbin kannatus oli 5. helmikuuta 2024 pudonnut 54 prosenttiin, kun taas Haaviston kannatus oli noussut 46 prosenttiin (Helsingin Sanomat, 2024). Eron kaventuminen nosti Haaviston osakkeita presidenttikilpailussa, mutta Stubb säilyi ennakkosuosikkina viimeiselle viikolle ennen äänestyspäivää 11. helmikuuta 2024.

Presidenttiehdokas Haavisto käyttää ensimmäisen väittelyn tavoin usein todellisuuden rakennetta luovia argumentteja käyttämällä esimerkkejä ja havainnoiteja argumentoinnin pohjana. Väittelyn aikana Stubb esitti Haavistolle kysymyksen: ”Mitä meidän kannattaisi tuossa Naton huippukokouksessa Washingtonissa heinäkuussa tehdä, mikä linja?”. Vastauksessaan Haavisto käyttää havainnointia tukemaan omaa päättelyä, siitä mitä tilanteessa tulisi tehdä.

[...] Emme vain kuuntele mitä meille kerrotaan, vaan tuomme tämän oman osaamisemme ja näiden lisäksi kiinnittäisin huomiota Naton organisaatorakenteeseen. Meille olisi edullista se, että kaikki pohjoismaat olisivat saman esikuntajärjestelmän alla ja sitten saataisiin tämä maavoimien esikuntatoiminto jonnekin pohjoismaihin. Suomi voisi siitä kilpailla.” (Haavisto, Presidenttiväittelyssä 2024)

Todellisuuden rakenteeseen perustavia argumentteja, kuten peräkkäisyys- ja rinnakkaisuussiteisiin tai auktoriteettiin vetoavia puheenvuoroja, Haavisto käytti vähemmän kuin ensimmäisessä väittelyssä, mutta ajoittain hän kuitenkin turvautui niihin. Juontaja kysyi ehdokkailta, millaisissa asioissa he voisivat arvostella Yhdysvaltoja. Vastauksessaan Haavisto hakee perustaa vastaukselleen Euroopan yhteisestä linjasta, joka toimii samalla auktoriteettina. Näin Suomea ei asetettaisi yksin ”poikkiteloin” Yhdysvaltojen tielle, vaan esimerkiksi kuolemanrangaistuksen poistamisen tukena toimisi useampi Euroopan maa.

”Minusta on erittäin tärkeää esimerkiksi ihmisoikeuspolitiikassa. Edustamme sitä linjaa, joka meillä ja monilla eurooppalaisilla mailla on ollut, puhun vaikkapa kuolemanrangaistuksesta. Kyllä meidän täytyy tuomita kuolemanrangaistus Yhdysvalloissa [...] (Haavisto, Presidenttiväittelyssä 2024)

Presidenttiväittelyn aikana Haavisto myös esitti eräänlaisia hyökkäyksiä ja näpäytyksiä Stubbin suuntaan muutamaan otteeseen. Tällainen toiminta oli poikkeuksellista, sillä Haavistolta ei ole aiemmin nähty vastaavaa väittelyissä tai vaalikeskusteluissa. Haavisto nosti esiin Stubbin vuosientakaisia kirjoituksia Kiinaan liittyen ja pyrki haastamaan Stubbia tämän mahdollisesta linjan muuttumisesta. Keskustelu kiivastuu hetkellisesti ja Stubb joutui torjumaan Haaviston suunnalta tullutta kritiikkiä. Lyhyen tauon jälkeen Haavisto aloitti jälleen Stubbin haastamisen viitaten vuoden 2014 hallitukseen ja siellä tapahtuneisiin syytöksiin ja ehdotuksiin. Argumentin uskottavuutta Haavisto pyrki vielä vahvistamaan omalla esimerkillään liittyen Pietarissa myytyihin väärennettyihin passeihin.

[...] Olin Alexander hallituksessasi 2014 kun oli Rosatom äänestys ja en nyt kaivele menneitä liikaa, mutta sen verran että vihreät silloin jättivät hallituksen. Syytit minua ja muita lähtijöitä rufosofobeiksi, siitä että vastustimme Rosatomin voimaa. Nyt se oli varmaan järkevä asia, että sitä ei toteutettu. Olet myöskin joskus ottanut viisumivapauden Venäjälle esiin, se oli muuten sellaista aikaa, kun minulle tultiin tarjoamaan muistaakseni Pietarissa 200 eurolla passia.” (Haavisto, Presidenttiväittelyssä 2024)

Haaviston sanallisten hyökkäyksien ja näpäytyksien takana on todennäköisesti ehdokasasetelma, jolla presidentinvaalien viimeiseen viikkoon lähdettiin. Stubb oli edelleen ennakkosuosikki, vaikka ehdokkaiden välinen ero oli hiljalleen alkanut kaventua. Haavisto joutui muuttamaan väittelystrategiaansa ja esiintymistään aggressiivisempaan suuntaan saadakseen Stubbissa aikaan negatiivisia reaktioita, jotka olisivat voineet hyödyttää Haavistoa. Vaalin lopputuloksen kannalta Haaviston strategian muutos ei kuitenkaan tuonut toivottua vaikutusta, Stubb keräsi lopullisista äänistä 51,6 prosenttia ja Haavisto 48,4 prosenttia (Yle, 2024). Ero supistui lopulta alle 100 000 ääneen ja vaalien lopputulos oli poikkeuksellisen tiukka. Stubb puolestaan tiesi johtavansa gallupeissa ja pystyi niiden valossa luottamaan omaan vakuuttavaan esiintymiseen ja argumentointiin

vaalipäivään asti. Eikä hänen tarvinnut lähteä mukaan Haaviston valitsemaalle aggressiivisemmalle linjalle, mikä osoittautui hänelle onnistuneeksi valinnaksi.

Toisen presidenttiväittelyn aikana Stubb käytti Haaviston tapaan, eniten todellisuuden rakennetta luovia argumentteja. Stubb pyrki kuitenkin yhdistämään puheenvuoroihinsa myös todellisuuden rakenteeseen perustuvia argumentteja. Puheenvuorojen alussa hän käytti toisinaan auktoriteettiin tai kansaan vetoavia argumentteja, joilla tulevaa puheenvuoroa pyrittiin oikeuttamaan katsojien silmissä. Vetoavan argumentin jälkeen Stubb siirtyi havainnoinnin tai esimerkin avulla avaamaan näkemyksiään, huomioiden kuitenkin sen, että argumentointi oli yleisölle helposti ymmärrettävää. Seuraavassa lainauksessa Stubb vakuutti ensin Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan määräytyvän erityisesti Euroopan unionin kautta, jonka jälkeen Stubb perusteli havainnoinnin avulla oman kantansa.

”Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka linja määrittyy meillä kotona ja sitten se määrittyy erityisesti Euroopan unionin kautta. On mielestäni virheellistä arvioida, että se jotenkin nojautuisi pelkästään Yhdysvaltoihin. Yhdysvaltojen tulokulmahan on nykyään aika pitkälti unilateraalinen, joka tarkoittaa sitä, että heidän strategisessa paperissaan lokakuulta 2020. He ikään kuin sysäsivät sivuun kansainväliset instituutiot ja rakensivat tällaisia liittolaisuuksia Intian kanssa, Japanin kanssa ”hod” muodossa, Australian ja Britannian kanssa ”augus” muodossa [...] (Stubb, Presidenttiväittelyssä 2024)

Yllä olevassa puheenvuorossa ilmeni myös Stubbille tyypillistä taidokasta asiantuntemusta. Hän kykeni esittämään käsitteitä ja avaamaan ne ymmärrettävästi saman puheenvuoron aikana. Stubb käytti yleisölle tuntemattomia käsitteitä säännöllisen epäsäännöllisesti, mutta kuitenkin sen verran usein, että jokaisessa väittelyssä niitä esiintyi muutaman kerran. Yksi Stubbin usein käyttämä, mutta sittemmin hyvin tunnetuksi tullut käsite oli arvopohjainen realismi, tätä Stubb usein kuvailee Suomen tulevaisuuden poliittiseksi linjaksi.

Todellisuuteen perustuvaa rinnakkaisuussidettä Stubb käytti argumentoidessa ydinenergialaista ja niistä vaihtoehtoista, joita eduskunnassa olisi mahdollisesti voitu käsitellä. Stubb aloitti pienellä näpäytyksellä, todeten Haaviston voivan päättää vaihtoehtoista kansanedustajana. Stubb esitteli kolme vaihtoehtoa, joista eduskunnassa pystyttäisiin äänestämään ja huomautti lopuksi presidentin sopeutuvan päätettävään lopputulokseen.

”Mä luulen, että se missä me erotaan, on se kysymys, jossa itse asiassa sinä pystyt päättämään eli ydinenergialaki. Sehän on eduskunnan päätöksessä oleva laki, joka tulee eduskuntaan nyt keväällä ja siinä on kolme vaihtoehtoa. Yksi on se, että me pidämme vanhat tekstit, joka tarkoittaa sitä, että ydinaseita maaperälle me emme missään olosuhteissa tuo. Toinen on se, että pikkaisen joustetaan sitä tekstiä. Kolmas on se, että poistetaan kokonaan lainsäädännöstä. Tasavallan presidentti sopeutuu siihen mitä eduskunta päättää.” (Stubb, Presidenttiväittelyssä 2024)

Stubbin ensimmäisessä presidenttiväittelyssä käyttämien kvasiloogisten argumenttien määrä oli selvästi vähentynyt, tähän on vaikuttanut eniten muoto, jolla hän argumentteja esittää. Aiemmin Stubb esitti aktiivisemmin väitteitä, jotka perustuivat epäjohdonmukaiseen päättelyyn, mutta nyt kvasiloogiset argumentit esitettiin useammin toteamuksina ja mahdollisten vaihtoehtojen yhteydessä. Argumentit muotoiltiin valmiiksi epämääräisiksi, mikä mahdollisti sen, ettei puhujan tarvinnut sitoutua niihin loppuun asti. Tämä mahdollisti sen, että Stubb saattoi todeta ehdotuksen tai väitteen olleen pelkkää ”mutuilua”. Esimerkissä Stubb pohti Kiinan roolia mahdollisessa rauhanprosessissa Ukrainan ja Venäjän välillä, esittäen Kiinan olevan ensimmäinen mahdollinen askel kohti rauhaa.

”Kiinallahan on valtavan tärkeä rooli tässä. Me luullaan, että Venäjä on eristetty koko maailmasta. Ei ole, vain 40 maata on sanktioitu Venäjän, pari maata Aasiasta, nolla Afrikasta, nolla Latinalaisesta Amerikasta, mut jos Kiina ja Xi Jinping tällä hetkellä sanoisi, että Putin on aika lopettaa tää sota, niin se voisi olla ensimmäinen askel kohti, jonkinlaista rauhaa eli meillä on yks polku, joka menee Zelenskyin kautta nyt Sveitsissä seuraava kokous ja jollain tavalla Kiina pitäisi saada, jos ei pakottamaan niin ainakin suosimaan rauhaa Venäjällä.” (Stubb, Presidenttiväittelyssä 2024)

Tyylilleen uskollisesti Stubb esitti presidenttiväittelyn aikana useissa puheenvuoroissaan erilaisia yksittäisiä tosiseikkoja, joista puhui numeerisessa muodossa. Stubb kuvaili muun muassa Gazan tilannetta tarkoilla uhri- ja pakolaislukuilla sekä suljettujen sairaaloiden määrällä. Tällä tyylillään Stubb kykeni vakuuttamaan yleisölle kuvaansa taitavana ja älykkäänä presidenttivaihtoehtona. Asioiden tarkkojen yksittäisten kuvausten avulla puheenvuorojen alussa hän sai kiinnitettyä yleisön huomion, mikä varmisti puheenvuoron sanoman kuuluvuuden.

”Toivottavasti tämä vaikea kriisi, humanitaarinen kriisi, jossa jo noin kolmekymmentätuhatta ihmistä on Gazassa kuollut, 1,7 miljoonaa ihmistä on siirretty pois kotoaan. Sairaaloita on suljettu niin, että 36:sta ollaan tultu 13:sta, saataisiin ratkaistua. Siihen tarvitaan Yhdysvaltoja, mutta tulee varmasti olemaan nyt seuraavan presidenttikauden aikana sellaisia kysymyksiä, joissa Suomi ei Yhdysvaltoja tukisi [...] (Stubb, Presidenttiväittelyssä 2024)

6.4. Presidenttiehdokkaiden vertailu

Ensimmäisessä analysoitavassa keskustelussa (Suuri vaalikeskustelu 25.1.2024) presidenttiehdokkaiden käyttämät argumentaatiotekniikat eivät poikkea merkittävästi toisistaan. Sekä Haavisto että Stubb pyrkivät rakentamaan argumenttinsa yleisölle ymmärrettäväksi käyttämällä runsaasti todellisuuden rakenteeseen perustuvia ja todellisuuden rakennetta luovia argumentteja esimerkkien ja havainnoinnin kautta. Argumentoinnin samankaltaisuuteen ensimmäisen vaalikeskustelun aikana vaikuttavat vahvasti keskusteluympäristö, jossa käydään dialogia seitsemän muun ehdokkaan rinnalla, sekä presidentinvaalien ajankohta. Keskustelun aikaan ei vielä tiedetty,

tulisiko joku ehdokkaista valituksi suoraan ensimmäiseltä kierrokselta vai jatkaisivatko kaksi eniten kannatusta saanutta ehdokasta toiselle kierrokselle.

Presidenttiehdokkaiden argumentaatiotekniikoiden välille alkoi syntyä havaittavia eroja ensimmäisen presidenttiväittelyn aikana. Ehdokkaiden argumentaatio rakentui yhä suuren vaalikeskustelun tapaan, todellisuuden rakenteeseen perustuvien ja todellisuuden rakennetta luovien argumenttien käyttöön. Uutena argumentaatiotekniikkana Stubb aloittaa kvasiloogisien argumenttien käytön, joilla hän pyrkii johdattamaan keskustelun aiheita itselleen edulliseen suuntaan. Haavisto puolestaan käyttää kvasiloogisia argumentteja huomattavasti varovaisemmin ja pyrkii välttelemään epäjohdonmukaista päättelyä, jota Stubb voisi mahdollisesti yrittää kyseenalaistaa.

Toinen presidenttiväittely näyttäytyi tutkimuksen kannalta hyvin merkityksellisenä. Molempien presidenttiehdokkaiden käyttämät argumentaatiotekniikat erosivat aiemmista vaalikeskusteluista, ja ehdokkaiden välinen jännite oli selvästi kasvanut. Presidenttiehdokkaat käyttivät yhteneväisesti eniten todellisuuden rakennetta luovia argumentteja, mutta todellisuuden rakenteeseen perustuvien argumenttien käyttö väheni. Haaviston argumentoinnin suurin muutos tapahtui luonteeltaan hyökkäävien puheenvuorojen käytössä, hän pyrki toisen presidenttiväittelyn aikana selvästi kyseenalaistamaan Stubbia ja luomaan hänelle painetta. Presidenttiehdokas Stubb asettui argumentoinnissa puolustavaksi ja pyrki kääntämään Haaviston esittämiä ”näpäytyksiä” sellaiseen kehykseen, jossa hän on oppinut aiemmin tehdyistä virheistä. Kvasiloogisia argumentteja käytettiin huomattavasti vähemmän kuin ensimmäisessä presidenttiväittelyssä. Presidenttiehdokas Stubbin käyttämien kvasiloogisten argumenttien määrään on vaikuttanut ehdokas Haaviston muuttunut argumentointityyli. Stubb pyrkii selvästi välttämään tilannetta, jossa Haavisto pystyisi osoittamaan Stubbin epäjohdonmukaisen päättelyn.

Televisoiduissa vaalikeskusteluissa puheenvuoron sisällön lisäksi merkittävää on myös se, millä keinoilla puhuja pyrkii vakuuttamaan oman yleisön. Presidenttiehdokkaiden käyttämistä keinoista löytyi samanlaisuuksia ja eroavaisuuksia. Haavisto ja Stubb hakivat oikeutusta yleisöltä puheenvuoroilleen vetoamalla omaan auktoriteettiin ja kokemukseen erilaisista tehtävistä. Haavisto rakentaa tyypillisesti yleisöön vetoavan argumentin esimerkin tai havainnoinnin avulla, joka on valmiiksi yleisölle ymmärrettävässä muodossa. Yleisöön vetoavissa argumentissa Haavisto pyrkii

korostamaan yleisön ennestään tuntemia teemoja, jolloin puheenvuorot pysyvät helposti ymmärrettävinä. Haavisto pystyy myös taitavasti löytämään hiljaisesti hyväksytyjä keinoja muun muassa puhuttaessa talouden sopeuttamisesta. Stubb käyttää yleisöön vetoavissa argumenteissa Haavistosta poiketen, usein käsitteitä, jotka hän joutuu myöhemmin puheenvuorossa avaamaan yleisölle ymmärrettävään muotoon. Tuntemattomien käsitteiden ja yksittäisten tosiseikkojen käytöllä Stubb korostaa hankittua asiantuntijuutta, joka osoittaa hänen laajan tuntemuksensa asioista yleisölle.

Tutkimuksessa pyrittiin presidenttiehdokkaiden argumentaatiotekniikoiden lisäksi tarkastelemaan, millä tavalla poliittinen edustaminen ja politiikan henkilöityminen heijastuu presidenttiehdokkaiden puheenvuoroissa. Tarkastelussa on merkityksellistä huomioida, ovatko presidenttiehdokkaat asettuneet ehdolle valitsijayhdistyksen kautta vai edustamansa puolueen nimissä. Presidenttiehdokas Pekka Haavisto on vaaleissa asettunut ehdokkaaksi valitsijayhdistyksen kautta, vaikka hän toimii eduskunnassa Vihreän liiton kansanedustajana. Presidenttiehdokas Alexander Stubb on puolestaan asettunut myös aiemmin edustamansa Kokoomuksen presidenttiehdokkaaksi.

Poliittinen edustaminen heijastuu presidenttiehdokkaiden puheenvuoroissa esimerkiksi pesäeron teolla heidän edustamiinsa puolueisiin. Haaviston asettuminen ehdolle valitsijayhdistyksen kautta estää häntä saamasta Vihreän liiton presidenttiehdokkaan leimaa. Juontaja Damström haastaa Stubbin Kokoomuksen riveistä ehdolle asettumisen suuressa vaalikeskustelussa. Stubb korostaa vastauksessaan edustavansa itseään eikä Kokoomusta. Molemmat ehdokkaat tunnistavat puolueiden mukanaan tuoman haitallisen leiman, mikä heijastuu puheenvuoroissa sitoutumattomuutena puolueisiin ja kannanotoilla teemoihin, jotka edustavat kansan yhtenäistä linjaa.

Politiikan henkilöityminen on vahvasti kaikissa tutkimuksen vaalikeskusteluissa. Tämä ilmiö on presidentinvaaleissa täysin luontevaa, koska Suomessa tasavallan presidenttiä pidetään kansan yhdistävänä johtajana ja vaalien voittajasta tulee seuraava presidentti. Osa presidenttiehdokkaiden kampanjastrategian suunnittelusta keskittyy juuri siihen, millaista kuvaa presidenttiehdokkaasta halutaan kertoa kansalle. Puheenvuoroissaan molemmat ehdokkaat pyrkivät rakentamaan itsestään kuvaa koko Suomen presidenttinä. Ehdokkaat pohjustavat vaalikeskusteluissa puheenvuoroja useasti esimerkeillä, joissa viitataan kokemuksiin erilaisista virkamiestehtävistä. Näin presidenttiehdokkaat rakentavat luottamusta äänestäjiin, mikä voi olla ratkaisevaa vaalien lopputuloksen kannalta.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielman tarkoituksena oli selvittää millaisia argumentaatiotekniikoita presidenttiehdokkaat Pekka Haavisto ja Alexander Stubb käyttävät televisioituissa vaaliohjelmissä ja muuttuvatko ehdokkaiden argumentaatiotekniikat vaaliohjelmien välillä. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös sitä, millaista roolia poliittinen edustaminen ja politiikan henkilöityminen näyttelevät presidenttiehdokkaiden puheenvuoroissa.

Presidenttiehdokkaiden argumentaatiotekniikoista löytyi paljon samankaltaisuuksia, mutta myös eroavaisuuksia. Tehdyn analyysin perusteella presidenttiehdokas Haavisto käytti sidosmuotoisista argumentaatiotekniikoista eniten todellisuuden rakennetta luovia argumentteja havainnoimalla ja esimerkkien antamisella. Todellisuuden rakenteeseen perustuvia argumentteja Haavisto esitti toiseksi eniten, argumentit esitettiin pääasiassa peräkkäisyysiteitä käyttäen tai vetoamalla auktoriteettiin. Kvasiloogisia argumentteja Haavisto esitti puheenvuoroissa harvoin ja hän vältteli selkeästi epäjohdonmukaista päättelyä.

Presidenttiehdokas Stubb käytti Haaviston tavoin eniten todellisuuden rakennetta luovia argumentteja havainnoinnin ja esimerkkien kautta. Todellisuuden rakenteeseen perustuvia argumentteja presidenttiehdokas Stubb käytti hieman enemmän kuin Haavisto ja rakensi ne usein peräkkäisyysiteitä käyttäen. Stubb pyrkii vakuuttamaan yleisöä syy-seuraussuhteen avulla, jolloin hän pystyi liittämään vaalikeskusteluiden vaihtuvia teemoja pelkältä kansalliselta tasolta laajempaan globaaliin kontekstiin. Kvasiloogisia argumentteja Stubb käytti selvästi enemmän ja rohkeammin kuin Haavisto.

Aineistosta tehdyt havainnot ja analyysi osoittavat argumentaatiotekniikoiden käytössä merkittäviä eroja vaaliohjelmien välillä. Haaviston tavassa käyttää argumentaatiokeinoja tapahtui selvä käänös kahden presidenttiväittelyn välillä. Viimeisessä presidenttiväittelyssä 8.2. Haaviston argumentointi oli poikkeuksellisen hyökkäävää presidenttiehdokas Stubbia kohtaan ja hän käytti jatkuvasti hyökkääviä puheenvuoroja. Presidenttiehdokas Stubb pysyi johdonmukaisesti argumentaatiotyylissään kaikkien vaaliohjelmien ajan, vaikka hänen käyttämässään argumentaatiotekniikoissa esiintyikin vaihtelua vaaliohjelmien välillä. Viimeisessä presidenttiväittelyssä Stubb puolustautui useita kertoja vastaten Haaviston esittämään kritiikkiin.

Poliittinen edustaminen heijastui puheenvuoroissa sitoutumattomuutena puoluepolitiikkaan, ja molemmat presidenttiehdokkaat pyrkivät tekemään pesäeroa heidän edustamiinsa puolueisiin. Keskustelun siirtyessä Suomen sisäpolitiikkaan presidenttiehdokkaat argumentoivat hyvin varovaisesti ja tunnustivat tasavallan presidentin vaikutusvallan sekä sen rajallisuuden sisäpoliittisissa asioissa. Poliitiikan henkilöityminen näkyy presidenttiehdokkaiden puheenvuoroissa viittauksina henkilökohtaiseen kokemukseen ja vastakkainasettelun välttämisenä, mikä tekee heistä vakuuttavampia. Ehdokkaat keskittyvät omien vahvuuksien esiin tuomiseen samalla tunnistuen vastaehdokkaidensa mahdolliset heikkoudet.

Tutkielmassa käytettyä Perelmanin argumentaatioteoria on mahdollista käyttää laajasti erilaisien aineistojen parissa. Käytettäväksi aineistoksi soveltuu monipuolisesti tekstipohjainen tai audio muodossa oleva argumentaatio, jota tuotetaan jatkuvasti lisää eri toimijoiden puolesta. Argumentaatioteoriaa olisi mielenkiintoista seuraavaksi soveltaa esimerkiksi johonkin Euroopan unionin toimielimen argumentaatioon tai suorittaa laajemmassa mittakaavassa esimerkiksi presidentinvaalien välistä argumentaation vertailua ajallisessa muutoksessa, samalla tutkimukseen voisi tuoda myös mukaan laajemmin yleisön käsitteen.

LÄHDELUETTELO

Primääriaineisto:

Presidentinvaalit 2024: Presidenttiväittely. Yle TV 1. 1.2.2024. Saatavissa:

<https://areena.yle.fi/1-67348088>

Presidentinvaalit 2024: Presidenttiväittely. Yle TV 1. 8.2.2024. Saatavissa:

<https://areena.yle.fi/1-67348089>

Presidentinvaalit 2024: Suuri vaalikeskustelu. Yle TV 1. 25.1.2024. Saatavissa:

<https://areena.yle.fi/1-66656233>

Sekundääriaineisto:

Finnpanel. 2024. Kuukauden katsotuimmat lähetykset kanavittain. Verkkosivu. Viitattu 9.4.2024.

<https://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/kk/ohjkan/2024/2/yle1.html>

Haaparanta, L., & Niiniluoto, I. (2016). *Johdatus tieteelliseen ajatteluun* ([Uudistettu painos]). Gaudeamus.

Hallberg, Pekka. (2009). *Presidentin valta: hallitsijanvallan ja parlamentarismien välinen jännite Suomessa 1919–2009*. WSOY.

Higgins, C., & Walker, R. (2012). Ethos, logos, pathos: Strategies of persuasion in social/environmental reports. *Accounting Forum*, 36(3), 194–208.

<https://doi.org/10.1016/j.accfor.2012.02.003>

Hopia, E. (2023). "Nyt ollaan muuten todella tärkeän kysymyksen äärellä": Analyysi kolmen suurimman puolueen puheenjohtajan argumentaatiosta kevään 2023 vaalitenteissä.

Hyytinen & Särkkä. 2024. Ylen presidenttikysely: Halla-aho nousi ryminällä. Yle Uutiset 25.1.2024. Viitattu 30.4.2024.

<https://yle.fi/a/74-20071122>

Isotalus, Pekka., & Borg, Sami. (2007). *Presidentinvaalit 2006*. Helsinki.

Isotalus, Pekka, ja Eeva Aarnio. *Presidentti 2000 : mistä vaalit on tehty?* Jyväskylän yliopisto, 2000.

Kakkuri-Knuuttila, M.-L., Heinlahti, K., Ellibs., & Ellibs. (2006). *Mitä on tutkimus? : argumentaatio ja tieteenfilosofia*. Gaudeamus.

Kokko. 2023. Presidentiksi pyritään nyt valitsijayhdistysten kautta- asiantuntija: "Valitsijayhdistys on savuverho". Yle Uutiset 22.6.2023. Viitattu 30.4.2024.

<https://yle.fi/a/74-20037941>

Kervinen. 2024. Stubbin kaula kaventunut. Helsingin Sanomat 5.2.2024. Viitattu 30.4.2024.
<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010157289.html>

Lind, K. (2020). Kenen äänellä, millä asialla? Sosiaali- ja terveysjärjestöjen edustuksellisuus, toimintaympäristön muutokset ja operatiivisen johdon toimijuus.

Meyer, M. (2017). *What is Rhetoric?* (First edition.). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oso/9780199691821.001.0001>

Palonen, Kari., & Summa, Hilikka. (1996). *Pelkkää retoriikkaa : tutkimuksen ja politiikan retoriikat*. Vastapaino.

Perelman, Chaïm. (1996). *Retoriikan valtakunta*. Vastapaino.

Perelman, C., & Olbrechts-Tyteca, L. (1969). *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation* (1st ed.). University of Notre Dame Press.

Tasavallan presidentin kanslia (2024). Presidentin valinta. Verkkosivu. Viitattu 10.10.2024.
<https://www.presidentti.fi/presidentin-toimi/presidentin-valinta/>

Uimonen, R. (2018). *Sauli Niinistö : tasavallan presidentti*. Werner Söderström Osakeyhtiö.

Ulkoministeriö. 2024. Nato ja Suomi. Verkkosivu. Viitattu 10.4.2024.
<https://um.fi/nato>

Vainikka, M. (2011). *Perussuomalaisten argumentaation lähtökohdat ja tekniikat eduskuntavaalien tv-vaalikeskusteluissa 2003-2011*.

Warnick, B., & Kline, S. L. (1992). "The New Rhetoric's Argument Schemes: A Rhetorical View of Practical Reasoning. *Argumentation and Advocacy*, 29(1), 1-.

Yle. 2024. 2. Presidentinvaali 2024. Verkkosivu. Viitattu 30.4.2024.
<https://vaalit.yle.fi/pv2024-k2/tulospalvelu/fi/>

Zachry, M. (2009). Rhetorical analysis. In *Handbook of Business Discourse*(pp. 68-79). Edinburgh University Press. <https://doi.org/10.1515/9780748631834-012>